

NNO Rijk Shining Spring

Evaluatierapport
Deel A

Nationale Nucleaire Oefening

8 november 2018

Berenschot

NNO Rijk Shining Spring

Nationale Nucleaire Oefening

Martin Slot
Marrit Kamphorst
Judith Vlagsma
Jorien Vink
Peter van Zanten

Met bijdragen van:
Laurens van der Sluys Veer, ISR
Hendrieneke Bolhaar, Berenschot
Maarten van Noort, Berenschot
Pepijn van den Broek, ISR
Luuk Clausing, ISR
Bart de Vries, Berenschot
Egmont Tilleman, Berenschot

8 november 2018

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
1.1 Aanleiding	5
1.2 Doel van de evaluatie	5
1.3 Uitgangspunten van de systeemevaluatie	6
1.4 Oefendoelen	7
1.5 Oefenvorbereiding	8
2. Over de oefening	9
2.1 Praktische zaken en oefenopzet	9
2.2 Deelnemende teams in samenhang	10
2.3 Scenario en oefenverloop	13
3. Bevindingen informatiemanagement	19
3.1 Informatievoorziening op nationaal niveau	19
3.2 Nationale vraagregie	20
3.3 Informatievoorziening nationaal-regionaal	21
4. Bevindingen advisering	24
4.1 Input RGEN voor advies CETsn	24
4.2 Advisering vanuit CETsn richting nationale crisisstructuur	25
4.3 Advisering vanuit NKC richting IAO, ICCb, MCCb	26
4.4 Advisering vanuit VG lenW aan CG lenW	27
4.5 Advisering vanuit IAO richting ICCb	28
4.6 Advisering vanuit ICCb richting MCCb	28
5. Bevindingen besluitvorming	29
5.1 Kwaliteit van de besluitvorming over maatregelen door CG lenW	29
5.2 Kwaliteit van de besluitvorming over maatregelen door ICCb	29
5.3 Kwaliteit van de besluitvorming over maatregelen door MCCb	30
6. Bevindingen crisiscommunicatie	31
7. Bevindingen afstemming met België	33
7.1 Informatie uitwisseling met België	33
7.2 Afstemming met België over maatregelen	34
8. Conclusies	36
8.1 Informatiemanagement	36
8.2 Advisering	37
8.3 Besluitvorming	38
8.4 Crisiscommunicatie	38
8.5 Afstemming met België	39
8.6 Nationale crisisbeheersingssysteem	39
9. Leerpunten	40
Bijlage 1. Afkortingen	42
Bijlage 2. Deelnemende teams en locaties	44

Inleiding

Hoofdstuk 1 en 2

In de eerste twee inleidende hoofdstukken van dit rapport krijgt u een beeld van de opzet en het verloop van NNO Shining Spring. De aanleiding en de doelen van de oefening worden uiteengezet. Verder worden de gehanteerde uitgangspunten voor de evaluatie beschreven, net als de opzet van het scenario en een reconstructie van het oefenverloop.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Nederland bereidt zich op verschillende manieren actief voor op een mogelijk nucleair ongeval. In het kader van de voorbereiding is de Nationale Nucleaire Oefening (NNO) 'Shining Spring' georganiseerd. Deze bestond uit een oefening regio en een oefening rijk.

Op 7 februari 2018 heeft de regionale nucleaire oefening plaatsgevonden. Het tweede deel (de oefening rijk) vond plaats op 16 en 18 april 2018. De beide oefeningen worden georganiseerd door ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) en het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV), in samenwerking met de Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming (ANVS), de veiligheidsregio's Zeeland (VRZ) en Midden en West Brabant (VRMWB) en het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). Voorliggend rapport gaat over de evaluatie van de oefening rijk.

Het Departementaal Coördinatiecentrum Crisisbeheersing van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (DCC IenW) fungeert als voortrekker van dit traject, vanwege de wettelijke verantwoordelijkheid van de minister van IenW. Doel van het NNO traject is het gehele systeem van nucleaire crisisbeheersing, van regio tot rijk, te beoefenen en te evalueren. Op basis van nationale en internationale richtlijnen (het Nationaal Crisisplan Stralingsincidenten, de Basic Safety Standards van de EU en de IAEA General Safety Standards) geldt een verplichting om regelmatig te oefenen. De vorige grote gezamenlijke nationale oefening ('Indian Summer') werd gehouden in oktober 2011. Berenschot en International Safety Research (ISR) Nederland hebben de oefening rijk mede voorbereid, begeleid en geëvalueerd.

Aan de Rijksoefening nemen de volgende partijen deel:

- ministerie van Justitie en Veiligheid
- ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
- ministerie van Algemene Zaken
- ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
- ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
- ministerie van Defensie
- ministerie van Buitenlandse Zaken
- de Belgische autoriteiten (Algemene Directie Crisiscentrum (ADC), Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle (FANC) en Federale Diensten van de Gouverneurs Oost-Vlaanderen en Antwerpen)
- de Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming (ANVS)
- alle organisaties van het Radiologisch en Gezondheidskundig Expertise Netwerk en (RIVM, NVIC, KNMI, KWR, Rijkswaterstaat, RIKILT, Defensie, ANVS Task Force).

1.2 Doel van de evaluatie

Op 16 en 18 april 2018 vond de oefening rijk van de NNO 'Shining Spring' plaats. Onderdeel daarvan is de evaluatie. Immers, een goede evaluatie vergroot het oefenrendement. In dit rapport worden de uitkomsten van de evaluatie beschreven.

De evaluatie van Shining Spring – oefening rijk moet ten eerste een beeld geven in hoe de verbinding tussen de verschillende onderdelen van het nationale crisisbeheersingssysteem in het algemeen en van het systeem van kernongevallenbestrijding in het bijzonder functioneert. Dit beeld geeft inzicht in het functioneren van het systeem als geheel. Verder geeft de evaluatie een aantal leerpunten aan om het systeem te optimaliseren. Samengevat gaat het om inzicht in:

- Het functioneren van de verbindingen tussen de teams binnen het nationale crisisbeheersingssysteem en binnen het systeem van kernongevallenbestrijding;
  - Hieronder verstaan we de aansluiting van de algemene kolom op de functionele kolom en de kennis- en adviesstructuur.
  - We nemen mee wat beschreven staat in de bestaande planvorming en recente ontwikkelingen in het nationale crisisbeheersingssysteem, zoals het Informatieteam (IT) en de nationale vraagregisseur (NVR).
- Leerpunten om het systeem beter te laten functioneren.

1.3 Uitgangspunten van de systeemevaluatie

Om de doelen die in paragraaf 1.2 genoemd zijn te bereiken hebben wij een systeemevaluatie uitgevoerd waarbij we specifiek hebben gekeken naar de verbinding en relatie tussen de deelnemende teams.

In de kern betekent dit dat we de resultaten en kritische processen evalueren op afhankelijkheden en samenhang. We evalueren nadrukkelijk geen interne teamprocessen of individuele functionarissen. Bij de systeemevaluatie van Shining Spring – oefening rijk hanteren wij de volgende uitgangspunten:

- *Het is de uitkomst die telt: we evalueren de resultaten van de crisisbeheersingsprocessen*
We weten uit ervaring dat de genomen besluiten in crisisonstandigheden niet altijd het vooraf vastgestelde proces volgen. Het proces is een middel om te komen tot goede besluitvorming, geen doel op zich. Daarom kijken wij alleen op hoofdlijnen naar de interne crisisbeheersingsprocessen en des te meer naar de externe resultaten van de processen, de output. In onze evaluatie hanteren we daarmee het uitgangspunt dat het systeem goed functioneert als de output (besluiten op basis van correcte informatie) goed is ook al loopt binnen het systeem niet alles zoals vooraf bedacht; het ideale crisisbeheersingssysteem heeft immers een zelf herstellend vermogen en kan met onverwachte situaties omgaan.
- *Indicatoren en procesvragen vormen geen ‘afvinklijstje’, maar zijn een hulpmiddel*
De oefendoelen zijn geoperationaliseerd door middel van indicatoren (‘waar kijkt de waarnemer naar?’) en procesvragen (‘wat wil de waarnemer zien gebeuren?’). Hierbij staat de output van de geteste crisisbeheersingsprocessen centraal (leiding en coördinatie, besluitvorming, informatiemanagement en crisiscommunicatie). De indicatoren en procesvragen zijn tot stand gekomen op basis van onze ervaringen met vorige crisioefeningen (onder andere Indian Summer en ISIDOOR II), relevante documentatie en gesprekken met de vertegenwoordigers van de crisisteams. De indicatoren en procesvragen zijn nadrukkelijk niet bedoeld als ‘afvinklijstje’, maar fungeren als handvatten voor de waarnemers. De insteek is niet om te kijken of aan alle indicatoren en procesvragen is voldaan, maar om richting te geven aan de waarnemingen. De waarnemingen worden vervolgens geanalyseerd in de context van de oefening en de planvorming.
- *Observaties van waarnemers en andere informatiebronnen*
De evaluatie is gebaseerd op een aantal informatiebronnen. Uiteraard zijn de resultaten die de verschillende organisaties en crisisteams tijdens Shining Spring – oefening rijk leverden een belangrijk uitgangspunt. Daarnaast hebben onze waarnemers tijdens de oefening bij de participerende crisisteams geobserveerd. Na afloop van de oefening is deze informatie geanalyseerd ten behoeve van de evaluatie. Voor het totaaloverzicht en de coördinatie van de evaluatie waren er ook waarnemers aanwezig in de respons- en mediaceel. De observatoren hebben voor de spelende teams een hot-wash up gedaan en eventuele relevante uitkomsten daarvan (met betrekking tot de centrale oefendoelen) verwerkt in hun observaties als onderlegger voor deze evaluatie.

- *Opbouw van de evaluatie*
Op basis van alle beschikbare documenten en observaties is een feitenrelaas (Deel B van het rapport) gemaakt wat, na consultatie van alle betrokken partijen, is vastgesteld door de opdrachtgever. Dit is als basis gebruikt voor de bevindingen op basis waarvan de conclusies en leerpunten zijn geformuleerd.

1.4 Oefendoelen

Ten behoeve van de evaluatie is vooraf een evaluatiekader gemaakt (Deel C van het rapport) dat door de opdrachtgever is vastgesteld. Het doel van het evaluatiekader is om inzichtelijk te maken waar de evaluatie zich op richt (voor zowel deelnemende organisaties en crisisteams als voor waarnemers).

Startpunt voor het evaluatiekader zijn de oefendoelen. Deze zijn vastgesteld door de werkgroep Rijk. De oefendoelen houden verband met belangrijke crisisbeheersingsprocessen. De oefendoelen zijn als volgt vastgesteld:

Oefendoel	Subdoelen
Het beoefenen van leiding en coördinatie tussen de verschillende betrokken partijen bij een nucleaire crisis.	Samenwerking rijk en regio (deelstructuren)
	Multidisciplinaire samenwerking
	Rol DCC IenW als vraagregisseur vanuit de nationale crisisstructuur richting het CrisisexpertTeam straling en nucleair (CETsn)
	Coördinatie van maatregelen
	Flexibele nationale crisisstructuur (deelname adviseurs aan het Interdepartementaal Afstemmingsoverleg (IAO)/Interdepartementale Commissie Crisisbeheersing (ICCb) en betrokkenheid departementen bij crisisstructuur)
	Informatie uitwisseling met België
(Politiek) bestuurlijk besluitvormingsproces	Advisering vanuit het CETsn/het Nationaal Kernteam Crisiscommunicatie (NKC) richting IAO (tijdig en begrijpelijk advies)
	Advisering vanuit IAO richting ICCb (tijdig begrijpelijk advies)
	Advisering vanuit ICCb richting Ministeriële Commissie Crisisbeheersing (MCCb)
	Besluitvorming (directe en indirecte maatregelen)
Informatiemanagement	Rol Informatieteam in informatievoorziening
	Informatie uitwisseling nationaal-regionaal
Crisiscommunicatie	Rol NKC
	Samenwerking NKC met departementen en uitvoeringsorganisaties
	Samenwerking rijk en regio

Een aantal (sub)oefendoelen zijn op alle te beoefenen teams van toepassing, anderen slechts op één of een aantal te beoefenen teams. Dat vraagt om maatwerk. Daarom hebben we per organisatie of crisisteam een 'evaluatiekader op maat' opgesteld. De operationalisatie van het evaluatiekader (de leidraad voor observatoren) is opgebouwd aan de hand van drie 'bouwstenen':

1. De belangrijkste verantwoordelijkheid/taak (waar staat het betreffende team echt voor aan de lat?)
2. De concrete resultaten die we tijdens de oefening verwachten te zien (welke resultaten willen we zien, zoals besluiten, adviezen, ongevalsclassificaties?)
3. Het verloop van het proces (wat willen we zien gebeuren rondom samenwerking, informatie uitwisseling etc.?)

1.5 Oefenvoorbereiding

NNO Shining Spring vond plaats binnen een groter kader. De NNO vormde het afsluitende onderdeel van de Roadmap die zich richt op het opleiden, trainen en oefenen van partijen, op regionaal en nationaal niveau, in crisisbeheersing bij een stralingsongeval. De Roadmap werd georganiseerd door het Departementaal Coördinatiecentrum Crisisbeheersing van het ministerie van IenW en het ministerie van JenV, in samenwerking met de ANVS, de VRZ, de VRMWB en het RIVM.

De Roadmap bestond uit het reguliere Opleiden, Trainen en Oefenen (OTO) programma voor nucleair, aanvullende nucleaire OTO-modules en twee oefeningen in 2018, de regionale oefening en de rijkoefening.

2. Over de oefening

2.1 Praktische zaken en oefenopzet

In de voorbereiding van de oefening is door de opdrachtgever ervoor gekozen om de oefeningen Rijk en Regio van elkaar te splitsen. Dit heeft er in geresulteerd dat op 16 en 18 april 2018 de nationale spelers, de kennisinstituten en Belgische teams hebben geoefend. De regionale partners hebben vanuit de responscel mee geoefend. De regionale oefening had al eerder, op 7 februari 2018 plaatsgevonden.

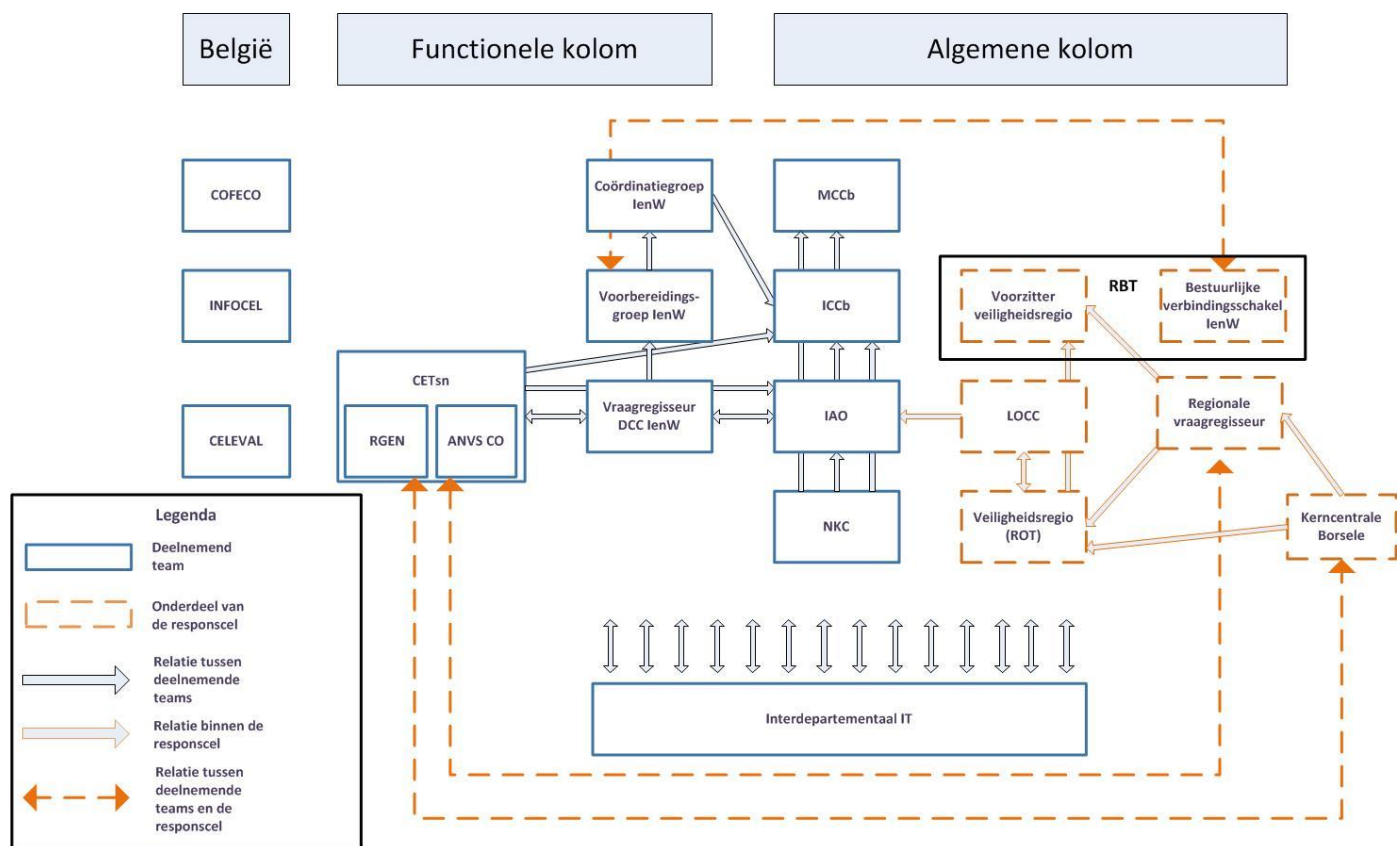
De deelnemende teams hebben de output vanuit de gebruikte informatiesystemen en andere relevante informatie/output na afloop van de oefening rijk aangeleverd bij Berenschot/ISR ten behoeve van de evaluatie. Indien gedurende de evaluatie de behoefte ontstond aan extra informatie, werd hierover afgestemd met de aanspreekpunten van de deelnemende teams.

Met betrekking tot de oefenopzet zijn een aantal zaken relevant om vooraf te vermelden, omdat ze invloed hebben gehad op de manier waarop de teams zich verhouden tot de oefendoelen.

- De vergadertijd van het IAO was vooraf vastgesteld evenals het tijdstip van uitkomen van het vierde en vijfde CETsn advies. De consequentie was dat er maximaal 30 minuten zat tussen uitkomen van het CETsn advies en start van het IAO.
- Vooraf aan de oefening is in de werkgroep Rijk afgesproken dat regionale responscel de informatie over de escalatie van het scenario, die zij tot haar beschikking zou krijgen, niet in het spel zou brengen voordat dit via het CETsn advies in de besluitvormingslijn werd gebracht. Dit om de advieslijn van het CETsn naar het IAO en de ICCb goed te kunnen beoefenen.
- In de oefening waren verschillende regionale functies bij één persoon in de responscel belegd.
- Er werd in België ambtelijk mee geoefend (niet bestuurlijk). Dat betekende dat een eventueel Belgisch-Nederlands dilemma niet bestuurlijk kon worden uitgespeeld.
- De liaisonrol van België in het IT werd voor het eerst getest tijdens de oefening.
- Alle teams hebben op dezelfde dag geoefend (16 april), behalve de MCCb. De MCCb heeft op 18 april geoefend. Dit betekent dat hierdoor veel meer tijd was tussen de ICCb vergadering en de MCCb vergadering dan tussen de vergaderingen van de andere oefenende teams.
- Het ICCb advies zoals opgesteld tijdens de ICCb vergadering op 16 april is op 17 april, ten behoeve van de MCCb-vergadering op 18 april, aangescherpt op vier punten:
  - De eventuele afschakeling van BRZO-bedrijven;
  - Beeld over het inrichten van shelters in verband met schuilen;
  - Overzicht van verschillen in maatregelen tussen Nederland en België;
  - Het communicatieadvies.
- De ontwikkeling van het scenario is gestopt rondom het tweede IAO, anders zou de ambtelijke advisering voor ICCb en MCCb door nieuwe ontwikkelingen worden ingehaald. Dat betekent dat voor de MCCb geen "nieuw" beeld is gemaakt ten opzichte van de ICCb.
- Het ministerie van IenW heeft zowel deelgenomen aan de nationale crisisstructuur, als met de eigen departementale crisisstructuur. De overige ministeries hebben alleen deelgenomen aan de crisisoverleggen van de nationale crisisstructuur.

2.2 Deelnemende teams in samenhang

In onderstaand schema zijn de deelnemende teams en de belangrijkste tegenspelers in schematische vorm weergegeven. In overleg met de opdrachtgever is bepaald bij welke organisatie of bij welk crisisteam is geobserveerd.

Figuur 1: Verhouding deelnemende teams NNO Oefening Rijk

(NB. Alleen de teams/functionarissen in de blauwe kaders maken onderdeel uit van de evaluatie door Berenschot/ISR. Het NCC is niet in bovenstaande afbeelding opgenomen, omdat zij mee geoefend hebben in betreffende teams en niet als zelfstandig onderdeel.)

Zoals in bovenstaande afbeelding zichtbaar is, vormen het Radiologisch en Gezondheidskundig Expertise Netwerk (RGEN) en de ANVS Crisisorganisatie (ANVS-CO) samen het CETS_n. Er is onderscheid tussen 1) de producten van het RGEN (technische rapportages), 2) de producten van het CETS_n (adviezen) en 3) de contacten van de ANVS CO. Echter, voor de leesbaarheid van het rapport kiezen we ervoor alleen de termen RGEN en CETS_n te gebruiken. Waar het gaat om 1) gebruiken we de term RGEN, waar het gaat om 2) en 3) gebruiken we de term CETS_n.

In bovenstaande afbeelding worden de deelnemende teams in relatie tot elkaar zichtbaar gemaakt. Hieronder een korte toelichting per team en hun rol binnen het systeem. In bijlage 2 is een overzicht opgenomen van de deelnemende teams en oefenlocaties.

Nederland

- *Ministeriële Commissie Crisisbeheersing (MCCb):* De MCCb is belast met de coördinatie van en de besluitvorming over het geheel van maatregelen en voorzieningen met het oog op een samenhangende aanpak in een situatie waarbij de nationale veiligheid in het geding is of kan zijn, of in een andere situatie die een grote uitwerking op de maatschappij heeft of kan hebben.

- *Interdepartementale Commissie Crisisbeheersing (ICCb)*: De ICCb bestaat uit vertegenwoordigers op Directeur-Generaal-niveau van de verantwoordelijke ministeries, adviseert per situatie over de coördinatie en besluitvorming. De MCCb en de ICCb worden ondersteund door een Interdepartementaal AfstemmingsOverleg.
- *Interdepartementaal AfstemmingsOverleg (IAO)*: Ter ondersteuning van de crisisbesluitvorming in ICCb en/of MCCb kan op initiatief van een directeur van de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) of op verzoek van een departementale crisiscoördinator een Interdepartementaal Afstemmingsoverleg (IAO) bijeenkomen op het Nationaal Crisiscentrum (NCC).
- *Nationaal Kernteam Crisiscommunicatie (NKC)*: Het NKC coördineert de pers- en publieksvoorlichting vanuit de rijksoverheid. Het NKC adviseert de crisisteams op rijksniveau over de te volgen communicatiestrategie en de communicatieve gevolgen van (voor)genomen besluiten. Het NKC haalt daartoe 'de buitenwereld binnen', door het monitoren en analyseren van (sociale) media en pers- en publieksvragen. Het NKC formuleert afgestemde communicatiekaders en -boodschappen voor alle partners op rijksniveau. Met andere relevante partijen stemt het NKC af over timing en inhoud van communicatie.
- *InformatieTeam (IT)*: Ten behoeve van het opstellen van een Nationaal Beeld in geval van een situatie waarbij de nationale veiligheid in het geding is of kan zijn, of die anderszins een grote uitwerking op de maatschappij heeft of kan hebben kan op initiatief van het hoofd van het Nationaal Crisiscentrum (NCC) of op verzoek van een departementale crisiscoördinator een Informatieteam (IT) bijeenkomen op het Nationaal Crisiscentrum.
- *Coördinatiegroep IenW (CG)*: Als de knelpunten het mandaat van de VG overstijgen, adviseert de voorzitter van VG de DG-RWS of de meest betrokken DG, een coördinatiegroep (CG) bijeen te roepen. Deze DG zit vervolgens zelf de CG voor. De DG-RWS is voorzitter van de CG als bij een crisis meerdere DG's betrokken zijn. De CG kan uitgebreid worden met externe vertegenwoordigers, zoals de Waterschappen, Schiphol, LVNL, ProRail, NS of een vertegenwoordiger van het Interprovinciaal Overleg (IPO). De leden van de CG nemen besluiten die van invloed zijn op het beleid van het ministerie of die grote financiële gevolgen hebben.
- *Vorbereidingsgroep IenW (VG)*: Het hoofd DCC-IenW kan een Vorbereidingsgroep (VG) bijeenroepen wanneer een grote of meer complexe crisis een gecoördineerde aanpak nodig heeft. Deze VG heeft een flexibele samenstelling en kan bestaan uit crisiscoördinatoren van de meest betrokken DG (waaronder DGMO, DGWB, DGLM, DGMI) en/of het DGRWS, de ILT, Directie Communicatie (DCO) en de Hoofddirectie Bestuurlijk Juridische Zaken (HBJZ). Als het nodig is kunnen ook inhoudelijke experts vanuit het KNMI, ProRail/NS, RWS, LVNL, drinkwaterbedrijven of andere betrokken organisaties worden gevraagd deel te nemen aan het overleg.
- *Nationale en Regionale Vraagregisseur (NVR / RVR)*: Het CETsn is gekoppeld aan een vraagregisseur, die voor de besluitvormende bestuursorganen de vragen aan de voorzitter van het CETsn coördineert. Bij regionale incidenten is de Veiligheidsregio Zeeland de vraagregisseur, bij landelijke opschaling is dat het Departementaal Coördinatiecentrum Crisisbeheersing (DCC) van IenW.
- *Het Crisis Expert Team – straling & nucleair (CETsn)*: is een kennis- en adviesnetwerk dat rapporteert en adviseert over de radiologische en gezondheidskundige consequenties van en over stralingsbeschermingsmaatregelen bij (dreigende) kernongevallen en andere stralingsincidenten aan bestuurders en besluitvormers in de nationale en regionale crisisstructuur. Het CETsn wordt beheerd en voorgezeten door de ANVS.

- *Radiologisch en Gezondheidskundig Expertise Netwerk (RGEN)*: is een netwerk van organisaties die rapporteren en adviseren over de radiologische en gezondheidskundige consequenties van (dreigende) nucleaire en stralingsongevallen. Het RGEN wordt gecoördineerd door het RIVM en is een onderdeel van het Crisis Expert Team - straling & nucleair.

België

- *CELEVAL*: Evaluatiecel van het CGCCR (in het kader van het Belgisch Noodplan), evalueert de situatie op radiologisch en technisch vlak, op basis van de informatie die zij ontvangt vanuit de getroffen site, de meetcel en de instellingen die in deze cel vertegenwoordigd zijn, en adviseert COFECO over de te nemen beschermingsmaatregelen voor de bevolking en het milieu. CELEVAL is samen met de Meetcel tevens belast met het bepalen van de strategie voor het meten van de radioactiviteit in de omgeving.
- *COFECO*: Federaal Coördinatie Comité, bepaalt de algemene strategie om de crisis het hoofd te bieden en neemt de fundamentele beslissingen (de noodzaak en de omvang van directe beschermingsmaatregelen van de bevolking en/of de voedselketen en de bevoorrading van drinkwater).
- *INFOCEL*: staat in voor de communicatie naar het publiek, de media, de naburige landen en de specifieke doelgroepen.

Responscellen

Er waren drie responscellen, waarvan een in Driebergen en twee in Den Haag. In Driebergen was het Landelijk Operationeel Coördinatie Centrum (LOCC) bezet om de regionale beelden vanuit de responscel regio te verwerken tot een landelijk beeld ten behoeve van het IT. In Den Haag waren twee responscellen ingericht; een bestaand uit de regionale tegenspelers en een gericht op het tegenspel voor het NKC. Tegenspel werd onder andere geleverd door Elektriciteits-Productiemaatschappij Zuid-Nederland (EPZ), VRZ en VRMWB en het drinkwaterbedrijf Evides.

2.3 Scenario en oefenverloop¹

Het scenario is in drie blokken op te delen. Allereerst de startinformatie voor de deelnemers, “dat wat vooraf ging”. Dit deel van het scenario is niet beoefend, maar vanuit de werkgroep Rijk ontwikkeld om als solide basis te dienen voor het scenario van de rest van de dag. Dit eerste deel eindigde waar de oefening startte en dat is rond 11.00 uur met het vierde CETsn advies. Daarna volgde er een blok waarin de teams op basis van deze informatie aan de slag gingen en het eerste IAO plaatsvond. De laatste fase begon met het uitkomen van het vijfde CETsn advies, omdat toen het scenario voor de overige teams substantieel veranderde, en die duurde tot en met de ICCb vergadering.

Hieronder een korte beschrijving van hoe het scenario zich in deze blokken heeft ontwikkeld en welke dynamiek dat op hoofdlijnen met zich mee heeft gebracht. Voor een gedetailleerdere weergave van het verloop van de oefening verwijzen we graag naar het feitenrelaas dat in Deel B van het rapport is bijgevoegd en meer dan vijfhonderd aparte gelogde interacties kent. Dit feitenrelaas is ook de basis voor de bevindingen. Onderstaande reconstructie is slechts bedoeld om een impressie te geven van de incidentontwikkeling en oefendynamiek.

2.3.1 Blok 1: Wat voorafging, 16 april overdag (tot ongeveer 11.00 uur)

Korte situatieschets

In de vroege ochtend van 16 april is om 06.15 uur een gasfles geëxplodeerd in het splijtstofopslagbassin (SOB) bij

Figuur 2. Bron: ANVS

EPZ in de kerncentrale in Borssele. Daarbij zijn drie gewonden gevallen, die ook besmet zijn geraakt. Ambulances en brandweer waren snel ter plaatse bij EPZ. De slachtoffers zijn, conform Protocol nucleaire besmettingen Admiraal de Ruijter Ziekenhuis (ADRZ) Goes, direct richting het ADRZ in Goes afgevoerd. Volgens EPZ betreft het incident een ongeval.

Na de explosie heeft er door het falen van een containment afsluiter, een kortdurende lozing van edelgasen en jodium plaatsgevonden. Interventieniveaus in het effectgebied zijn daarbij niet overschreden.

Het stralingsniveau in het containment is hoog; daarom is het reactorgebouw van EPZ ontruimd. Op het terrein van EPZ is geen besmetting gemeten. Er wordt niet verwacht dat er meer radioactieve stoffen (ongecontroleerd) vrij zullen komen, omdat het containment weer intact is.

EPZ heeft echter geconstateerd dat er een lek in het SOB is ontstaan, dat moeilijk te repareren valt. Het waterniveau in het SOB is daardoor in de loop van de ochtend steeds verder gedaald. Het incident is door EPZ opgeschaald naar een ‘plant emergency’.

Hoewel het water in het SOB op dit moment wordt bijgevuld en mogelijke extra waterbronnen worden gezocht, is het wel mogelijk dat de splijtstofstaven in de loop van de dag droogvallen als de verdere herstelacties aan het dalende waterniveau niet slagen. Indien dit gebeurt, is kernsmelt van de splijtstofstaven een reëel risico.

Opschaling

Direct na de explosie heeft EPZ de VRZ en de ANVS geïnformeerd over het incident. Nadat bekend is geworden dat ook een kleine lozing heeft plaatsgevonden, heeft VRZ besloten op te schalen naar GRIP 2. Om 09.30 uur vond

¹ *Disclaimer:* Het scenario is dusdanig geformuleerd dat de oefening kan plaatsvinden volgens de vooraf geformuleerde planning en uitgangspunten. Daardoor is een scenario ontstaan, dat technisch gezien een kleine kans heeft om in werkelijkheid plaats te vinden.

het eerste overleg van het Regionaal Operationeel Team (ROT) plaats. Rijkswaterstaat Zee en Delta en drinkwaterbedrijf Evides hebben een liaison afgevaardigd naar het ROT in Middelburg.

Om 10:00 uur volgt VRMWB die eveneens GRIP 2 afkondigt.

Ook de ANVS is opgeschaald en heeft een liaison ter plaatse bij de kerncentrale. Sinds 07.15 uur is het CETsn actief en er zijn inmiddels drie CETsn adviezen uitgestuurd, waarvan de laatste om 09.30 uur. Het volgende advies wordt om circa 11.00 uur verwacht. Het RGEN heeft drie sitraps opgesteld: om 08.00 uur, 09.00 uur en 10.30 uur.

Op Rijksniveau is direct na de melding van het incident DCC-IenW opgeschaald naar een Voorbereidingsgroep (VG).

Gezien de mogelijke omvang van de effecten, indien de situatie in het SOB niet onder controle komt met de ingezette maatregelen, is dit een aanleiding om op te schalen naar een IAO en een NKC. De voorzitter van het IAO besluit om 10.15 uur op verzoek van het ministerie van IenW om op te schalen naar een IAO. Het eerste overleg zal om 11.30 uur plaatsvinden. De directeur Communicatie van IenW heeft om 10.25 uur besloten het NKC op te schalen; de eerste bijeenkomst vindt plaats om 11.00 uur.

Meteo

Het is zwaar bewolkt en op veel plaatsen is het nevelig of komt mist voor. Hier en daar kan het af en toe (licht) motregenen. De middagtemperatuur loopt op naar ongeveer 8 graden Celsius. De wind waait uit een westelijke richting en is zwak tot matig, rond 3 Bft. Dinsdag houdt het grijze en nevelige weer, met soms mist en lichte motregen, aan. De wind komt uit westelijke richtingen en is zwak tot matig, 2-3 Bft. (bron: KNMI).

Maatregelen

Omdat er op korte termijn geen verdere lozingen worden verwacht, heeft het CETsn in het derde advies van 09.30 uur voorsnog geen stralingsbeschermingsmaatregelen geadviseerd. Conform hun Rampenbestrijdingsplan is de VRZ gestart met het voorbereiden van indirecte maatregelen buiten het terrein.

Regionale besluitvorming

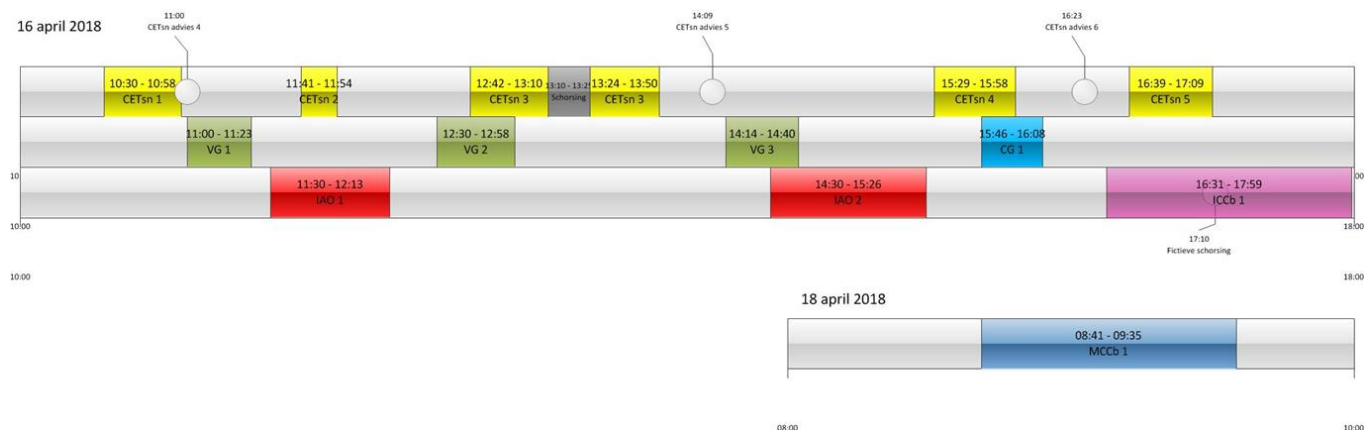
Na afloop van het ROT VRZ van 09.30 uur is aan de (liaison) EPZ gevraagd of EPZ kan inschatten of er pompcapaciteit van de overheidsbrandweer benodigd is. Daarnaast is EPZ naar aanleiding van het ROT gevraagd in kaart te brengen welke scenario's de komende 3, 6, 12 en 24 uur kunnen worden verwacht, zodat het ROT zich hierop kan voorbereiden. Door VRZ wordt vanaf het ROT interne voorlichting aan hulpverleners opgezet door communicatie. Ook communiceert VRZ extern over het incident.

Internationale afstemming

België en Duitsland zijn door Nederland (CETsn) op de hoogte gesteld van het incident. RGEN sitraps en CETsn adviezen worden naar CELEVAL gestuurd. Vanuit VRZ is er contact met Oost-Vlaanderen. In Brussel is een crisiscel bijeengekomen. VRZ staat via liaisons in contact met België. Tot op heden heeft geen internationale afstemming op rijksniveau plaatsgevonden. Het CETsn heeft ook het Internationaal Atoomenergieagentschap IAEA/USIE systeem geïnformeerd over het incident.

2.3.2 Blok 2: Vanaf het vierde CETsn advies tot het vijfde CETsn advies (11.00-14.00 uur)

Vanaf 08.30 uur komen de eerste deelnemers en tegenspelers binnen om zich te installeren en vanaf 10.15 uur begint de eerste communicatie tussen deelnemers. Het eerste crisisoverleg start om 10.30 uur, dan begint het CETsn met overleg over de meest recente informatie uit het RGEN en EPZ. Dit levert het vierde CETsn op dat om 11.03 uur naar alle teams wordt verstuurd en daarmee het startmoment voor de oefening vormt. Hieronder is het vergaderschema van de verschillende teams weergegeven. Het NKC, IT en RGEN staan hierin niet benoemd omdat deze teams met een minder formele vergaderstructuur werkten en zich vooral richten op het op tijd (voor CETsn, IAO, ICCb) opleveren van beeld en advies. De MCCb vergaderde op 18 april.

Figuur 3: Vergaderschema deelnemende teams

Het vierde CETsn advies bevat onder andere de volgende tekst:

- 1) "Nu geen stralingsbeschermingsmaatregelen nemen. Er wordt geen acuut vrijkomen van radioactieve stoffen verwacht. Daarom hoeven op dit moment geen stralingsbeschermingsmaatregelen te worden genomen.
- 2) Omdat het vrijkomen van radioactieve stoffen in de loop van de avond niet uit te sluiten is, adviseren we dat de veiligheidsregio's zich wel oriënteren op de haalbaarheid van de maatregelen schuilen, jodiumprofylaxe en landbouwmaatregelen."

In combinatie met signalen naar het NKC over verschillende beelden over het incident in de media is dit aanleiding tot opschaling naar het eerste IAO. Ondertussen heeft het IT een eerste beeld klaar en zijn de VG IenW en het NKC bezig hun processen op te starten. Het NKC leverde om 11.00 uur de eerste omgevingsanalyse op en vervolgens vanaf 12.30 uur ieder uur. Het eerste IAO was voornamelijk bedoeld om beeld te creëren, dit gebeurt op basis van het door het IT voorbereide Nationaal Beeld en toelichting vanuit het CETsn. Na het IAO gaan de adviesteams aan de slag om informatie te verzamelen, vragen te beantwoorden en adviezen uit te werken. Ondertussen worden ze vanuit de responscel bevestigd door de veiligheidsregio en moeten ze reageren op nieuwe informatie die in het spel gebracht wordt door EPZ, het Landelijk Operationeel Coördinatiecentrum (LOCC) en het RGEN. Ook wordt contact met België gelegd waar vanaf 11.00 uur een crisisteam bezig is de consequenties voor België in kaart te brengen. Er ontstaat enige begripsverwarring over het advies van het CETsn om te oriënteren op bepaalde genoemde maatregelen, omdat de veiligheidsregio dit interpreteert als ook het voorbereiden op evacuatie, terwijl dit niet de intentie is van het CETsn. Het NKC is ondertussen druk in gesprek met de regionale counterparts, stemt af met de Belgische collega's en bereid Q&A's voor om publieksvragen te kunnen beantwoorden. Vanaf het begin van de middag wordt crisis.nl ingezet als het primaire platform voor crisiscommunicatie.

Rond 12.15 uur krijgt het CETsn een telefoontje van EPZ dat een lozing onvermijdelijk lijkt. Om 13.10 uur informeert het CETsn het DCC IenW dat er sprake van een off site emergency. Om 13.45 uur komt deze informatie via EPZ en vanuit het RGEN in het spel via de responscel. Deze informatie wordt gedeeld met de veiligheidsregio

door de liaison EPZ in het ROT en via het systeem CalWeb waar deze informatie standaard op wordt gelogd. Daarmee komen de eerste vragen over deze ontwikkeling richting CETsn, die op dat moment druk bezig is een advies hierover voor te bereiden. Dit advies wordt om iets na 14.00 uur naar de deelnemende teams verspreid en bevat informatie over escalatie van het incident en nieuwe adviezen. Dit leidt tot een nieuwe situatie waarover de adviesteams moeten adviseren en de ICCb en MCCb tot besluitvorming moeten komen. In het vijfde CETsn advies staat onder andere:

“Het vrijkomen van radioactieve stoffen wordt verwacht vannacht vanaf middernacht (00:00 uur 17 april 2018) gedurende maximaal 7 uren. De maatregelen schuilen, jodiumprofylaxe en landbouwmaatregelen moeten worden voorbereid omdat bij het vrijkomen van radioactieve stoffen de daarvoor geldende interventieniveaus van deze directe en indirecte maatregelen kunnen worden overschreden (beoordeling op basis van berekende prognose). Er worden geen directe gezondheidseffecten dus geen direct letsel of doden verwacht.

- 1) *“Voorbereid zijn op het treffen van directe stralingsbeschermingsmaatregelen*
  - a) *Schuilen: in een zone van 35 km in Noord-Oost-tot Oostelijke richting (sector 2 en 3) van de kerncentrale. Tijdstip: vanaf 00:00 uur 17 april 2018, periode: in ieder geval gedurende het overtrekken van de wolk.*
  - b) *Jodiumprofylaxe: De tablet moet voor de start van het vrijkomen van radioactieve stoffen worden ingenomen. De streeftijd voor inname ligt tussen 22.00 en 24.00 uur.*
    - i) *Kinderen in een zone van 35 km Noord-Oost-tot Oostelijke richting (sector 2 en 3) van de kerncentrale*
    - ii) *Volwassenen in een zone van 5 km ten Noord-Oost-tot Oostelijke richting (sector 2 en 3) van de kerncentrale.*
- 2) *Voorbereiden indirecte maatregelen. Dit betreft indirecte maatregelen: er is geen direct gevaar voor mens en dier, maar bescherming van de voedselketen (bijvoorbeeld verhoogde radioactiviteit in melk door grazen besmet gras).*
  - a) *Graasverbod in Noord-Oost-tot Oostelijke richting: onder de lijn Goes, Dordrecht Zaltbommel, Nijmegen, en boven de lijn Hulst Roermond. Tot in Duitsland kan het interventieniveau worden overschreden.*
  - b) *Sluiten kassen in Noord-Oost-tot Oostelijke richting: onder de lijn Goes, Dordrecht Zaltbommel, Nijmegen, en boven de lijn Hulst Roermond. Tot in Duitsland kan het interventieniveau worden overschreden”*

2.3.3 Blok 3: Vanaf het vijfde CETsn advies om 14.10

Vanaf het moment dat het vijfde CETsn advies uitkomt is er nog ongeveer een half uur tot het tweede IAO, dat conform planning, om 15.30 uur zou beginnen. Dit is niet veel voor het NKC en het IT, die hun producten moeten aanpassen naar aanleiding van deze nieuwe informatie. In dit blok van de oefening komen veel thema's op tafel zoals afstemming tussen regio en rijk, verschil in maatregelen en beleid tussen België en Nederland, consequenties van het voorbereiden op (in)directe maatregelen en afstemming tussen de verschillende partijen hierover. De departementen vragen intern na wat de consequenties op hun beleidsterrein is en krijgen vragen vanuit de responscel, de nationale vraagregisseur is bezig met het doorgeleiden en toetsen van vragen aan het CETsn en de antwoorden die terug komen.

Rond 14.30 uur start het tweede IAO waar het beeld wordt bijgesteld ten opzichte van het beeld in het eerste IAO door presentaties van het IT en het CETsn. Ook komt in het tweede IAO het communicatieadvies van het NKC aan de orde, terwijl het NKC ondertussen nog druk bezig is om het vijfde CETsn advies te vertalen naar een nieuw communicatieadvies en communicatieboodschappen. Uit het tweede IAO overleg komen vragen waarmee de deelnemers aan de slag gaan ten behoeve van de ICCb om 16.30 uur. Het ministerie IenW gebruikt die tijd onder andere om via de CG IenW intern af te stemmen, zodat de Directeur-Generaal Rijkswaterstaat (DG RWS) voor de ICCb volledig is geïnformeerd. Om 16.30 uur begint dan de ICCb waarin het IT beeld en CETsn advies centraal staan bij de beeldvorming. De ICCb neemt een aantal besluiten met betrekking tot maatregelen op het spoor, voor de luchtvaart, drinkwater, BRZO bedrijven en een transportverbod voor vee en landbouw(producten). Daarnaast besluit de ICCb vanuit het rijk richting te gaan geven op bestuurlijk vlak en op het gebied van

crisiscommunicatie. De uitkomsten van de ICCb worden daarna verwerkt tot input voor de MCCb. In de MCCb wordt uitgebreid bij de situatie stilgestaan en een aantal besluiten genomen, onder andere om op ministerieel niveau met de Belgische collega's af te stemmen over de ontstane situatie en (verschillen in) voorgestelde maatregelen.

Bevindingen

Hoofdstuk 3 t/m 7

De volgende hoofdstukken bevatten de bevindingen per thema: informatiemanagement, advisering, besluitvorming, crisiscommunicatie en afstemming met België. De bevindingen zijn gebaseerd op feiten uit het feitenrelaas en vormen de basis voor de conclusies en leerpunten in de laatste hoofdstukken.

3. Bevindingen informatiemanagement

3.1 Informatievoorziening op nationaal niveau

- Het IT heeft gezorgd voor een bruikbaar Nationaal Beeld (inclusief duiding) voor de nationale crisisstructuur. Het Nationaal Beeld is ook verspreid naar andere betrokken partijen, zoals veiligheidsregio's en de Belgische autoriteiten.**

Tijdig

- Het Nationaal Beeld en de duiding waren vijf minuten voor de eerste IAO vergadering beschikbaar voor de leden van het IAO. Bij de tweede IAO vergadering waren het Nationaal Beeld en de duiding bij de start van het overleg beschikbaar.
- Het Nationaal Beeld en de duiding werden vijf minuten voor de start van de ICCb vergadering uitgedeeld.

Actueel

- Het IT heeft het Nationaal Beeld realtime bijgehouden in het Landelijk Crisis Management Systeem (LCMS).
- In aanloop naar de vergaderingen van het IAO en de ICCb zijn het Nationaal Beeld en de duiding, van dat moment, vastgesteld en verspreid. Vanwege de oefenopzet zijn voor de MCCb vergadering geen nieuw Nationaal Beeld en duiding voorbereid door het IT.
- Naast het NKC, het IAO en de ICCb zijn het Nationaal Beeld en de duiding op die momenten ook per e-mail gestuurd naar de NVR, de betrokken DCC's, de betrokken veiligheidsregio's en de Belgische autoriteiten. Daarnaast zijn het Nationaal Beeld en duiding (als pdf) ook in LCMS 'gehangen'.

Compleet

- In het Nationaal Beeld kwamen de technische-, operationele-, beleids- en communicatieaspecten bij elkaar. De volgende thema's zijn aan de orde gekomen: Beschrijving incident, gevolgen en risico's, opschaling en betrokken partijen, operationele maatregelen, communicatie, overzicht rijksstructuur en samenvatting capaciteiten LOCC.
- Bij de start van de oefening heeft het LOCC de regionale LCMS beelden verwerkt in een landelijk beeld waarbij de focus in eerste instantie op de operationele aspecten lag. Later hebben het LOCC en het NCC het landelijk beeld gezamenlijk verder gevuld en vorm gegeven, zodat op deze wijze de veiligheidsregio's (niet alleen rechtstreeks betrokken regio's, maar ook nadrukkelijk de overige regio's) ook kennis konden nemen van de nationale aspecten van het incident.
- De leden van het IAO en de ICCb hadden bij beide overleggen weinig tot geen aanvullingen op het Nationaal Beeld.
- In het eerste Nationaal Beeld ontbrak de omgevingsanalyse van het NKC.

Begrijpelijk

- De leden van het IAO en de ICCb hadden bij beide overleggen weinig tot geen vragen en opmerkingen over het Nationaal Beeld.
- Het Nationaal Beeld is niet (of in beperkte mate) ondersteund door afbeeldingen en kaartmateriaal.

- Het Nationaal Beeld stond centraal in de overleggen van het IAO, de ICCb en de MCCb. In het NKC was dit niet het geval.**

- De vergaderingen van het IAO en de ICCb werden afgetrapt met een toelichting op het Nationaal Beeld door de voorzitter van het IT. Tegelijkertijd was het Nationaal Beeld zichtbaar op de schermen.
- De MCCb vergadering begon met een toelichting op het Nationaal Beeld door de voorzitter van de ICCb.

- In de vergaderingen van het IAO, de ICCb en de MCCb is de duiding van het IT niet expliciet aan de orde gekomen.
- In het NKC is het Nationaal Beeld vanuit het IT niet expliciet aan de orde geweest.

3. Het IT is voor het opstellen van het Nationaal Beeld en de duiding daarvan sterk afhankelijk van informatie die aangeleverd wordt door andere crisisteam.

- De deadlines voor het IT (de momenten waarop het Nationaal Beeld en de duiding werden vastgesteld en verspreid) waren ingegeven door de startmomenten van het IAO en de ICCb.
- Het IT was voor de duiding (en in iets mindere mate ook voor het beeld) afhankelijk van de input van een aantal andere teams (met name het CETsn en het NKC).
- Er zijn geen afspraken gemaakt tussen het IT en het CETsn/het NKC over het aanleveren van de producten ten behoeve van de IT deadlines.
- Het LOCC heeft het regionaal beeld verwerkt tot een multidisciplinair landelijk operationeel beeld (MLOB) en deze, bij wijzigingen, in het IT gedeeld/toegelicht.
- Het NKC leverde om 11.00 uur een omgevingsanalyse op en vervolgens vanaf 12.30 uur ieder uur. Deze omgevingsanalyses werden beschikbaar gesteld aan het IT.
- Vlak na het vaststellen van het Nationaal Beeld was er iedere keer een nieuwe omgevingsanalyse beschikbaar waardoor deze analyse in het daaropvolgende Nationaal Beeld terecht kwam.
  - In het Nationaal Beeld voor het eerste IAO om 11.30 uur, kon de eerste omgevingsanalyse van het NKC niet worden meegenomen. De eerste omgevingsanalyse (van 11.00 uur) was om 12.07 uur beschikbaar voor het IT.
  - In het Nationaal Beeld voor het tweede IAO om 14.30 uur, is de omgevingsanalyse van 13.30 uur opgenomen. De volgende omgevingsanalyse was om 14.41 uur beschikbaar voor het IT.
  - In het Nationaal Beeld voor de ICCb om 16.30 uur, is de omgevingsanalyse van 15.30 uur opgenomen. De volgende omgevingsanalyse was om 16.28 uur beschikbaar voor het IT.
- Het CETsn heeft ten behoeve van het IAO en de ICCb drie adviezen opgeleverd. Deze adviezen kwamen steeds binnen een half uur voor de IT deadline beschikbaar voor het IT.
  - Het vierde CETsn advies was om 11.03 uur beschikbaar voor het IT. Het IT had tussen 11.03 en de start van het eerste IAO om 11.30 uur de tijd om het CETsn advies te verwerken in het Nationaal Beeld.
  - Het vijfde CETsn advies was om 14.11 uur beschikbaar voor het IT. Het IT had tussen 14.11 uur en de start van het tweede IAO om 14.30 uur de tijd om het CETsn advies te verwerken in het Nationaal Beeld.
  - Het zesde CETsn advies was om 16.23 uur beschikbaar voor het IT. Het Nationaal Beeld voor de ICCb om 16.30 uur was op dat moment al vastgesteld.
- Voor de start van het tweede IAO is er contact geweest tussen het IAO en het IT om te vragen of het IT meer tijd nodig had om het CETsn advies te verwerken. Het IT gaf aan dat dit niet nodig was en het IAO, zoals afgesproken, om 14.30 uur kon starten.

3.2 Nationale vraagregie

4. De NVR kreeg structureel stralingsgerelateerde vragen binnen, maar niet alle leden van de VG en de responscel nationaal maakten gebruik van zijn rol als single point of contact. De beantwoording van vragen door CETsn verliep wel in alle gevallen via de NVR.

- De NVR heeft structureel vragen ontvangen vanuit het IT en de VG lenW en daarnaast incidenteel vanuit het LOCC, het IAO en de RVR.
- Vanuit de vraagstellers werden incidenteel vragen rechtstreeks aan de inhoudelijk experts in het CETsn gesteld. Een voorbeeld hiervan is dat vanuit de VG lenW een vraag over de mogelijke effecten van de

radioactieve wolk rechtstreeks aan het CETsn werd gesteld. Van daaruit werden zij doorverwezen naar de NVR.

- Vanuit de VG IenW is een aantal vragen rechtstreeks gesteld aan het drinkwaterbedrijf Evides en Kerncentrale Borssele (in de responscel), terwijl deze vragen bedoeld waren voor het CETsn.
- Er is niet geobserveerd of er vragen vanuit de nationale crisisstructuur (via de DCC's en het NCC) buiten de NVR om gesteld zijn aan het CETsn.
- De beantwoording van vragen door het CETsn kwam bij de NVR binnen via de mail, waarna de NVR de beantwoording (via LCMS en incidenteel ook mondeling) heeft doorgezet naar de vraagstellers.

5. De NVR heeft dubbelingen uit de vragen aan het CETsn gehaald en vragen verhelderd waar nodig. Hij heeft de vragen niet geprioriteerd.

- De NVR heeft geen dubbele vragen doorgezet naar het CETsn. De NVR heeft gecheckt of de vragen die binnen kwamen, al eerder gesteld waren aan het CETsn. Als dit wel het geval was, heeft hij de vragen niet opnieuw doorgezet. Dit was bijvoorbeeld het geval bij een vraag vanuit de VG IenW over de impact van de radioactieve wolk op de industrie in de omgeving. De NVR gaf aan dat deze vraag al uit stond bij het CETsn.
- De NVR heeft regelmatig doorgevraagd om de vragen scherp te maken voor het CETsn. Dit was bijvoorbeeld het geval bij een vraag van de VG IenW over de noodzaak van beperkingen aan verplaatsing door het land (bijvoorbeeld vanwege spontane evacuatie).
- De NVR heeft gefaciliteerd bij het scherp krijgen van een vraag vanuit de VG IenW over de communicatie van de INES-classificatie. Door het doorvragen van de NVR werd helder dat de vraag niet zozeer ging om de communicatie, maar over de vaststelling van de INES classificatie. De NVR heeft het CETsn gevraagd hierover duidelijkheid te verschaffen. Het CETsn informeerde de NVR dat de INES-classificatie niet tijdens de warme fase bepaald wordt, en dus ook niet op dat moment gecommuniceerd wordt.
- De NVR heeft de 17 vragen aan het CETsn doorgezet, in de volgorde waarin ze binnen kwamen.
- Het CETsn heeft de interactie met de NVR als goed, tijdig en frequent ervaren.

3.3 Informatievoorziening nationaal-regionaal

6. De NVR heeft afgestemd met de RVR met betrekking tot knelpunten in de informatievoorziening tussen rijk en regio.

- Na contact tussen RVR en NVR heeft de NVR gefaciliteerd met het publiceren van de regionale vragen op LCMS.
- De NVR constateerde dat er een verschil was in de kaart die door het CETsn werden gebruikt m.b.t. de pluim en de plot hierover in het regionale deel van LCMS. De NVR heeft hierover gebeld met de RVR om deze beelden gelijk te trekken.

7. De informatielijnen tussen het CETsn/het RGEN en verschillende regionale onderdelen waren divers.

- Er is op verschillende manieren en via verschillende systemen informatie uitgewisseld tussen het CETsn en de RVR.
- Het CETsn had toegang tot de regionale LCMS pagina (VRZ) en kon daarin informatie over onder andere het ongevalsbeeld ophalen.

- De RVR had toegang tot de EPZ sitraps in CalWeb² en kon daarin informatie over onder andere de voorgestelde ongevalsclassificatie ophalen.³ Informatie die de regio hieruit heeft gehaald (over de ongevalsclassificatie) werd pas later zichtbaar in het CETsn advies, toen de ongevalsclassificatie formeel werd vastgesteld door het CETsn.
- De afstemming over vragen en de beantwoording daarvan vond voornamelijk via e-mail en telefonisch plaats.
- Tussen het RGEN en de regio zijn gegevens uitgewisseld, zowel rechtstreeks vanuit de organisaties in het RGEN, als via het CETsn, als via de RVR.
- Contact tussen KWR (in het RGEN) en het drinkwaterbedrijf Evides heeft de eerste keer via de telefoon plaatsgevonden. Daarna zijn vragen vanuit de bedrijven beantwoord via het CETsn en de RVR.
- Contact tussen RWS (in het RGEN) en de waterschappen heeft via de telefoon en mail plaatsgevonden. Andere vragen vanuit de waterschappen zijn beantwoord via de RVR en het CETsn.

8. Er is frequent en op verschillende wijzen contact geweest tussen het CETsn en de RVR over vragen en de beantwoording daarvan.

- Het contact tussen de plaatsvervangend voorzitter CETsn en de RVR vond zowel telefonisch als schriftelijk (per mail/CETsn adviezen) plaats.
- De CETsn adviezen werden via de mail (vanuit ICAweb) verstuurd. In eerste instantie kwamen deze mails niet aan na herhaalde pogingen van het CETsn. Dit is relatief laat opgelost door vanuit de responscel een alternatief emailadres te verstrekken.
- Door de problemen met de mail is er regelmatig telefonisch contact geweest tussen het CETsn en de RVR. Volgens de betrokkenen verliep dit telefonische contact goed, met als beperking dat de gegevens niet werden vastgelegd.
- Het CETsn had toegang tot de regionale pagina van LCMS, waardoor men op de hoogte was van wat er buiten gebeurde. Daardoor kon men de RVR proactief en reactief informeren over ontwikkelingen van de situatie.

9. Het vierde advies van het CETsn was aanleiding voor de regio om evacuatie voor te bereiden, terwijl dit niet de intentie van het CETsn-advies was.

- Het CETsn adviseerde in haar vierde advies het volgende:
  - "Nu geen stralingsbeschermingsmaatregelen nemen. Er wordt geen acuut vrijkomen van radioactieve stoffen verwacht. Daarom hoeven op dit moment geen stralingsbeschermingsmaatregelen te worden genomen."
  - "Omdat het vrijkomen van radioactieve stoffen in de loop van de avond niet uit te sluiten is, als het lek in het opslagbassin niet onder controle te krijgen is, adviseren we dat de veiligheidsregio's zich wel oriënteren op de haalbaarheid van de maatregelen schuilen, jodiumprofylaxe en landbouwmaatregelen."
- VRZ besloot naar aanleiding van dit advies te handelen volgens haar rampbestrijdingsplan en zich voor te bereiden op evacuatie. Dit werd ook zo in de regionale LCMS pagina gelogd.
- Het heeft ongeveer een uur geduurd voordat de regio en het CETsn hierover hetzelfde beeld hadden.
  - Om 11.03 uur wordt het vierde advies van het CETsn verstuurd aan de RVR.
  - Om 11.20 uur heeft de VRZ in LCMS gelogd dat naar aanleiding van het vierde CETsn advies gestart wordt met de papieren voorbereiding van de evacuatie.

² De rollen van regionaal meetplanleider en de regionaal vraagregisseur werden in de responscel door dezelfde persoon vervuld. Vanuit zijn rol als regionaal meetplanleider had deze persoon toegang tot CalWeb. Hiervan kon hij ook gebruik maken in zijn rol als regionaal vraagregisseur, terwijl dit in praktijk niet het geval zou zijn.

³ In de oefenopzet is ervoor gekozen om de regio niet te laten handelen op basis van de informatie die zij beschikbaar hadden vanuit CalWeb, totdat het volgende CETsn advies beschikbaar was.

- Om 11.53 stelt de RVR de volgende vraag aan het CETsn: "Mondeling is aangegeven dat er niet op evacuatie hoeft te worden voorbereid. I.v.m. ontbreken schriftelijk advies m.b.t. wel of niet voorbereiden op evacuatie, verzoek vierde advies op dit punt nader toe te lichten."

10. Vanuit het RGEN is informatie gedeeld met het drinkwaterbedrijf Evides en betrokken waterschappen.

- KWR en RWS hebben, vanuit het RGEN, rechtstreeks informatie gedeeld met Evides en de betrokken waterschappen.
- De informatie die werd verspreid vanuit RGEN richting de drinkwaterbedrijven en waterschappen ging over het radiologisch beeld dat werd verwacht naar aanleiding van de gemodelleerde pluim/ lozing rond 00.00 uur.
  - KWR en RWS hebben informatie verschaft over de locaties die relevant waren in verband met waterinname, op basis van de gemodelleerde pluim.

4. Bevindingen advisering

4.1 Input RGEN voor advies CETsn

11. Voor het grootste deel van de vragen vanuit het CETsn geldt dat zij direct is opgepakt en uitgezet binnen het RGEN en dat de beantwoording aansluit bij de informatiebehoefte van het CETsn.

- De vragen vanuit het CETsn kwamen via verschillende kanalen binnen bij het RGEN. In het begin van de oefening werden niet alle kanalen continu gecheckt, waardoor enkele vragen wat later opgemerkt en opgepakt zijn.
- Het RGEN heeft geprioriteerd en bepaalde zaken niet direct of minder uitgebreid beantwoord (bijvoorbeeld omdat men nog in een dreigingsfase zat).
- In enkele gevallen is een aanvullende vraag gesteld vanuit het CETsn om de beantwoording beter te laten aansluiten op de informatiebehoefte.
- Door het RGEN en het CETsn zijn, op initiatief van het CETsn, voor de meeste vragen antwoorddeadlines gesteld. Deze werden meestal niet precies gehaald, doordat er nog technische informatie moest worden opgeleverd door de instituten. Dit heeft niet geleid tot vertraging in de verdere advisering door het CETsn.

12. Het RGEN heeft gezorgd voor een bruikbare (technische) rapportage ten behoeve van het CETsn advies. De rapportage van het RGEN is ook verstuurd naar andere betrokken partijen, waaronder CELEVAL.

Tijdig

- Het RGEN heeft tijdens de oefening één (technische) rapportage opgeleverd aan het CETsn, een half uur voordat het CETsn haar vijfde advies zou opleveren.
- De (technische) rapportage en de latere aanvulling daarop (zie bij 'actueel') zijn ook verstuurd aan België (CELEVAL) via e-mail en op CalWeb en ICAweb geplaatst.

Actueel

- Actualiteit en relevantie van de informatie werd permanent gecheckt in het RGEN.
- Circa twee uur na oplevering van de (technische) rapportage heeft het RGEN een aanvulling op de rapportage verstuurd met meetresultaten en locaties van meetpunten.

Compleet

- In de (technische) rapportage heeft het RGEN in de beschrijving van de verschillende onderdelen onderscheid gemaakt tussen de huidige situatie en de mogelijke situatie. De onderdelen die aan de orde kwamen waren: beschrijving toestand object, bronterm, meteo, radiologische situatie, gezondheidskundige situatie en toetsing interventiewaarden.
- Op verzoek van het CETsn heeft het RGEN ook een toets gedaan aan de hand van de Belgische interventiewaarden. Het RGEN heeft hierover in de vierde rapportage de volgende opmerkingen opgenomen:
  - "NB er is voor gekozen om toetsing aan Belgische interventieniveaus niet mee te nemen in de rapportage van 13:30. Argument: In België wordt het Belgische interventieniveau NIET overschreden, toepassing van Belgische interventieniveaus is dus niet aan de orde. NB: de afstand in Nederland verdubbelt dan (I-profylaxe kinderen: van 35 naar 67 km)."

Begrijpelijk

- De input van het RGEN werd door de voorzitter RGEN (telefonisch/tweemaal via een videocall) toegelicht tijdens de CETsn vergadering.
- De (technische) rapportage is ondersteund door afbeeldingen en kaartmateriaal.

4.2 Advisering vanuit CETsn richting nationale crisisstructuur**13. Het CETsn heeft gezorgd voor bruikbare adviezen voor de nationale crisisstructuur. De CETsn adviezen zijn ook verstuurd naar andere betrokken partijen, waaronder de RVR en CELEVAL.***Tijdig*

- Het CETsn heeft tijdens de oefening twee adviezen opgeleverd ten behoeve van de vergaderingen van het IAO (volgend op drie fictieve adviezen die voorafgaand aan de oefening zijn verspreid).
  - Het vierde CETsn advies werd ruim 25 minuten voor het eerste IAO overleg ingebracht.
  - Het vijfde CETsn advies werd ruim 20 minuten voor het tweede IAO overleg opgeleverd. Dit was 10 minuten later dan waar de overige teams rekening mee hielden.
- In het vierde overleg van het CETsn is besloten om een extra advies op te leveren aan het IAO, vanwege de grootschalige potentiële internationale effecten.
  - Dit zesde advies werd enkele minuten voor de ICCb vergadering opgeleverd.
- Naast het IAO en de ICCb, zijn de CETsn adviezen ook per e-mail gestuurd naar het NKC, de NVR, het NCC, de RVR en CELEVAL. In eerste instantie kwam het vierde advies van het CETsn niet binnen op de in de oefening gebruikte e-mailadressen van CELEVAL. Dit lukte pas anderhalf uur later bij versturing naar twee alternatieve e-mail adressen (verkregen via het RGEN).

Actueel

- In aanloop naar de vergaderingen van het IAO zijn steeds nieuwe CETsn adviezen vastgesteld en verspreid. Vanwege de actualiteit is ervoor gekozen een extra advies op te leveren in aanloop naar de ICCb.

Compleet

- De volgende thema's zijn aan de orde gekomen: Beschrijving incident, advies maatregelen en argumentatie, communicatieadvies en bouwstenen voor NKC en veiligheidsregio's, toelichting op huidige situatie en verwachte ontwikkeling.
- In het IAO, de ICCb en de MCCb is een aantal aanvullende vragen gesteld over de adviezen van het CETsn. Geen van de leden heeft aangegeven cruciale informatie te missen in de adviezen van het CETsn.

Begrijpelijk

- Het CETsn advies was tijdens de vergaderingen van het IAO, de ICCb en de MCCb zichtbaar op de schermen en werd mondeling toegelicht door de voorzitter van het CETsn.
- De CETsn adviezen zijn ondersteund door afbeeldingen en kaartmateriaal. Deze ondersteuning is door het IAO als positief ervaren.

14. Het actuele CETsn advies is in de overleggen van het IAO, de ICCb en de MCCb gebruikt om de situatie te duiden. In het NKC was dit in mindere mate het geval.

- In de vergaderingen van het IAO, de ICCb en de MCCb werd het CETsn advies mondeling toegelicht door de voorzitter van het CETsn, tegelijkertijd waren sheets zichtbaar op de schermen.
- In het NKC is het CETsn advies besproken, maar hier is niet expliciet bij stil gestaan.

15. De mondelinge presentatie van het CETsn advies, met behulp van sheets, leidde in het IAO, de ICCb en de MCCb tot een helder inzicht in de problematiek.

- Het CETsn advies werd door de voorzitter van het CETsn toegelicht in het IAO, de ICCb en de MCCb aan de hand van sheets. Naar aanleiding van het IAO en de ICCb is de expliciete keuze gemaakt om de voorzitter van het CETsn ook uit te nodigen voor de MCCb.
- In het eerste IAO overleg werd een aantal verduidelijkingsvragen gesteld na de presentatie van het CETsn advies en werd een aantal zaken mondeling aangevuld:
  - Verduidelijkingsvragen gingen over het effectgebied, de gehanteerde definities en de inhoudelijke advisering.
  - Aanvullingen gingen over het worst case scenario⁴ en de effecten voor België.
- In het tweede IAO overleg werd een verduidelijkingsvraag gesteld over de presentatie van het CETsn advies en werd een aantal zaken mondeling aangevuld:
  - De verduidelijkingsvraag ging over de gehanteerde definities.
  - Aanvullingen gingen over de opschaling van veiligheidsregio's en maatregelen die binnen het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) werden voorbereid.
- In de ICCb vergadering zijn geen verduidelijkingsvragen gesteld en geen aanvullingen geweest op het CETsn advies.
- In de MCCb vergadering werd een aantal verduidelijkingsvragen gesteld na de presentatie van het CETsn advies. De verduidelijkingsvragen gingen over depositie en het effectgebied.
- De toelichting door de voorzitter CETsn en de beantwoording van de vragen werd goed ontvangen door de leden van het IAO, de ICCb en de MCCb.

4.3 Advisering vanuit NKC richting IAO, ICCb, MCCb

16. Het NKC heeft in het eerste IAO een omgevingsanalyse ingebracht en kwam in het tweede IAO, de ICCb en de MCCb met een communicatieadvies.

- Bij het bespreken van het Nationaal Beeld aan het begin van het eerste IAO werd geconstateerd dat de omgevingsanalyse van het NKC hierin niet was verwerkt. Daarop werd de omgevingsanalyse door de vertegenwoordiger van het NKC mondeling toegelicht. De omgevingsanalyse werd een kwartier na de start van het eerste IAO binnengebracht bij het IAO.
- Het communicatieadvies van het NKC was een aantal minuten voor aanvang van het tweede IAO gereed. Deze werd tijdens de vergadering mondeling toegelicht. Hierbij werd aangegeven dat men nog bezig was met het opstellen van een kernboodschap en communicatieadvies naar aanleiding van het vijfde CETsn advies. Tussen het ontvangen van het vijfde CETsn advies door het NKC en start van het tweede IAO zat 13 minuten. Dit was te kort om het communicatieadvies en de kernboodschap ten behoeve van het tweede IAO aan te passen.
- Een kwartier voor aanvang van de ICCb vergadering werd het communicatieadvies van het NKC verstuurd. Hierin is de omgevingsanalyse van 15.30 uur opgenomen (de volgende omgevingsanalyse was enkele minuten voor de start van de ICCb vergadering beschikbaar). Het communicatieadvies werd tijdens de vergadering van de ICCb mondeling toegelicht.
- Het NKC is mede afhankelijk van informatie uit het IT en het CETsn om te kunnen adviseren aan het IAO, de ICCb en de MCCb.

---

⁴ In het CETsn advies wordt de term 'worst case scenario' niet als zodanig gebruikt.

17. In de ICCb en de MCCb werd het communicatieadvies gepresenteerd en besproken, de inhoud van de communicatieboodschap werd bediscussieerd. In het IAO, de ICCb en de MCCb werd geconstateerd dat de stand van zaken en het plan van aanpak met betrekking tot de communicatieboodschappen (wie, wat, wanneer?) onvoldoende helder waren.

- In het tweede IAO werd geconstateerd dat er behoefte was aan meer informatie over de stand van zaken en de communicatie aanpak. Het NKC werd gevraagd om voor de ICCb een overzicht voor te bereiden met daarin wat er al gecommuniceerd is en welke aanpak er zou moeten volgen.
- In de ICCb werd een gedeelte van het communicatieadvies (het beeld) van het NKC reeds gepresenteerd door de voorzitter van het IAO op basis van het IAO advies aan de ICCB.
- Het communicatieadvies dat onderdeel uitmaakt van het IAO verslag en door de voorzitter IAO in de ICCb werd gepresenteerd was ouder dan het communicatieadvies dat door het NKC in de ICCb werd ingebracht.
- De vertegenwoordigers van het NKC kwamen pas later aan het woord om het actuele ICCb advies toe te lichten.
- In de ICCb werden suggesties gedaan over de inhoud van de communicatieboodschap in reactie op eventuele spontane evacuatie, bijvoorbeeld over dat in de formulering van de boodschap gefocust moet worden op het handelingsperspectief van mensen in plaats van op het tegengaan van (spontaan) evacueren.
- Discussie in ICCb en MCCb over de communicatie aanpak en communicatieboodschappen vond deels plaats voordat vertegenwoordigers van het NKC dit hadden toegelicht
- In de MCCb presenteerden de voorzitter van de ICCb en de DG RWS het communicatieadvies van het NKC als onderdeel van het ICCb verslag
- Het communicatieadvies dat onderdeel uitmaakt van het ICCb verslag en door de voorzitter van de ICCb in de MCCb werd gepresenteerd was ouder dan het communicatieadvies dat door het NKC in de MCCb werd ingebracht.
- In de MCCb was er discussie over de inhoud van de communicatieboodschap, bijvoorbeeld over de communicatie over maatregelen.
- In de MCCb werd door de voorzitter richting het NKC aangegeven dat het volgende communicatieadvies minder impliciet moest zijn, zodat er minder vragen over communicatie zouden zijn.

4.4 Advisering vanuit VG IenW aan CG IenW

18. De VG IenW heeft concrete acties binnen IenW in gang gezet en adviezen voorbereid voor het IAO. De VG IenW heeft geen specifiek advies gegeven aan de CG IenW.

- Er hebben drie overleggen van de VG IenW plaatsgevonden voordat de CG IenW bij elkaar kwam. De VG IenW overleggen vonden plaats voorafgaand aan de IAO overleggen. De CG IenW vond plaats na het tweede IAO overleg en voor de ICCb.
- In de eerste twee overleggen heeft de VG IenW verschillende acties uitgezet om informatie te verzamelen bij de 'achterban' ter voorbereiding op besluitvorming over maatregelen, bijvoorbeeld over de noodzaak van afschalen van BRZO bedrijven en het vasthouden van scheepvaart op de Westerschelde.
- In het eerste overleg wordt besloten dat alle leden hun eigen DG bijpraten over de situatie. Er is intensief telefonisch contact geweest tussen de voorzitter VG IenW en de voorzitter CG IenW.
- In het derde overleg heeft de VG IenW een aantal adviezen voor het IAO geformuleerd:
  - Luchtvaart in een gebied van 10 kilometer afsluiten m.u.v. hulpdiensten op Midden-Zeeland;
  - Advies NKC hanteren;
  - Evacuatie toch overwegen en binnenkomend verkeer tegenhouden;
  - Bedrijven afschalen indien nodig, in verband met benodigde tijd om dit te regelen;
  - Stremmen scheepvaart vanaf 19.00 uur.
- In de vergadering van de CG IenW zijn de adviezen vanuit de VG IenW voor het IAO getoetst.

4.5 Advisering vanuit IAO richting ICCb

19. Het eerste IAO had een beeldvormend karakter. In het tweede IAO zijn een aantal dilemma's en beslispunten met betrekking tot maatregelen, communicatie en bestuurlijke coördinatie/regie vanuit het Rijk geformuleerd voor de ICCb.

- In het eerste IAO worden verschillende acties uitgezet om informatie te verzamelen en werden procesafspraken gemaakt. Zo werden bijvoorbeeld triggers genoemd voor opschaling naar bestuurlijke coördinatie en coördinatie op het gebied van crisiscommunicatie op rijksniveau.
- Naar aanleiding van het bespreken van directe en indirecte maatregelen in het tweede IAO, zijn vier inhoudelijke dilemma's benoemd om voor te leggen aan de ICCb
  - hoe om te gaan met spontane evacuatie;
  - vertrekkende scheepvaart vanuit Antwerpen wel of niet toelaten;
  - wel of niet gecontroleerd afschakelen industrie;
  - ophalen jodium versus schuilen.

Met betrekking tot deze dilemma's heeft het IAO geen advies geformuleerd voor de ICCb.

- Er worden nog twee aanvullende dilemma's benoemd om voor te leggen aan de ICCb:
  - Wel of niet overgaan van coördinatie naar regie met betrekking tot crisiscommunicatie;
  - Afstemming met België over te nemen maatregelen.
- Het IAO besluit om de volgende adviezen mee te geven aan de ICCb⁵:
  - Volg het CETsn advies over directe maatregelen en communiceer hier vervolgens direct over;
  - Wees helder in de communicatie over het moment waarop schuilen eindigt en hoe je dit afdwingt;
  - Pak tenminste de bestuurlijke coördinatie. Neem bij toenemende maatschappelijke onrust of als de veiligheidsregio vraagt om bijstand, de regie over vanuit het Rijk;
  - Zet een aantal zaken met betrekking tot nazorg in gang.

4.6 Advisering vanuit ICCb richting MCCb

20. In de ICCb is het advies aan de MCCb aan de orde gekomen. Op onderdelen heeft dit geleid tot een advies, op een aantal punten is de uitwerking van het advies doorgeschoven naar een later moment.

- Tijdens de oefening is er één ICCb vergadering geweest. Door de ICCb-leden werd uitgegaan van een tweede (fictieve) vergadering die enkele uren na de MCCb vergadering zou hebben plaatsgevonden.
- Tijdens de ICCb vergadering zijn de volgende adviezen gegeven aan de MCCb:
  - Advies van DG RWS is om de minister van IenW te laten besluiten om de binnenvaart te stremmen en ook maatregelen voor luchtvaart te nemen;
  - Advies is om na de MCCb de minister-president en staatssecretaris van IenW een persverklaring te laten geven;
- Tijdens de ICCb vergadering is verder gesproken over adviezen aan de MCCb over:
  - Of ook (de minister van) Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) zal aansluiten bij de persverklaring van de minister-president en staatssecretaris van IenW
  - Overwegen om aan te kondigen dat de Onderzoeksraad voor de Veiligheid (mogelijk) onderzoek gaat doen.
  - Het opstarten van de nazorg die in de nafase nodig zal zijn.

Deze punten worden geparkeerd tot de volgende ICCb.

⁵ De adviezen zijn hier omwille van de leesbaarheid samengevat, in het verslag van het IAO staan ze uitgebreider beschreven.

5. Bevindingen besluitvorming

5.1 Kwaliteit van de besluitvorming over maatregelen door CG IenW

21. De CG IenW heeft geen besluiten genomen.

- Er werd aangegeven dat besluitvorming in de ICCb zou plaatsvinden.
- De CG IenW heeft een aantal adviezen geformuleerd voor de ICCb:
  - Voor het afschalen van bedrijven dezelfde lijn (tijd-tempo) aanhouden als voor evacuatie;
  - Grote tijdsruimte in bouwen voor het nemen van maatregelen t.a.v. scheepvaart.
- In de responsel kwamen berichten binnen vanuit de VG IenW over door hen genomen besluiten, bijvoorbeeld over het aansluiten van het hele land op nooddrinkwater. In de verslagen van de VG IenW zijn geen besluiten over te nemen maatregelen opgenomen.

5.2 Kwaliteit van de besluitvorming over maatregelen door ICCb

22. De beslispunten en dilemma's die door het IAO aan de ICCb zijn voorgelegd, zijn aan de orde geweest in de ICCb. Deels heeft de ICCb hierop besluiten genomen, en deels heeft de ICCb dilemma's besproken en deze in de tijd weggezet. De besluiten die de ICCb heeft genomen, zijn voornamelijk gericht op maatregelen die onder de beleidsterreinen van IenW en LNV vallen.

- Er zijn geen besluiten over de directe maatregelen genomen in de ICCb. Wel zijn er verschillende dilemma's en openstaande vragen benoemd wat betreft de directe maatregelen, die in de tijd weggezet zijn naar de volgende (fictieve) ICCb. Bijvoorbeeld:
  - Hoe lang mensen in huis moesten blijven met betrekking tot schuilen (men gaf aan dat deze vraag werd voorbereid door het CETsn).
  - Hoe om te gaan met het dilemma dat mensen naar buiten moeten om pillen te halen terwijl zij ook advies krijgen om te schuilen.
- De leden van de ICCb gaven aan dat een aantal besluiten niet kon wachten tot de MCCb bijeen kwam. Met betrekking tot indirecte maatregelen zijn de volgende besluiten genomen:
  - Maatregelen spoor (o.a. personeel), luchtvaart (luchtruimsluiting), drinkwater (o.a. inname van drinkwater), BRZO bedrijven (o.a. personeel), vissen en jagen en transportverbod voor vee en landbouwproducten worden uitgevoerd. Deze besluiten zijn zowel in het advies van het IAO als in de ICCb vergadering niet verder gedefinieerd.
- Naast de genomen besluiten zijn er ook dilemma's en openstaande vragen benoemd wat betreft indirecte maatregelen, die in de tijd weggezet zijn naar de volgende (fictieve) ICCb.
- Maatregelen met betrekking tot nazorg zijn in de ICCb aan de orde gekomen naar aanleiding van het advies van het IAO. Deze zijn in de tijd weggezet zijn naar de volgende (fictieve) ICCb.
- De ICCb heeft besloten om zowel op bestuurlijk niveau als op het gebied van communicatie richting te geven, naar aanleiding van het advies van het IAO. Hierbij is aangegeven dat dit in overleg met de veiligheidsregio zal gebeuren en aan de MCCb zal worden gemeld.
- De ICCb heeft het advies van het IAO om contact te zoeken met België overgenomen (er is fictief geschorst en fictief gebeld met de Belgische counterpart (naam en functie van Belgische counterpart is niet specifiek benoemd). Verder is besloten om dit contact bestuurlijk door de minister van IenW te laten leggen. Daarnaast besluit de ICCb om het contact met Duitsland op dezelfde wijze te leggen.

5.3 Kwaliteit van de besluitvorming over maatregelen door MCCb

23. In de MCCb is een aantal besluiten uit de ICCb herhaald.

- De besluiten die herhaald zijn, hebben betrekking op het luchtruim, de scheepvaart en het contact met de buurlanden.
- De MCCb heeft aanvullend op de besluiten van de ICCb besloten om de ministers van IenW en VWS beiden contact te laten opnemen met België, en om de minister van IenW hierin een coördinerende rol te geven.
- De MCCb heeft geen besluiten genomen over andere punten.
- Naast de genomen besluiten is er ook een aantal vragen benoemd ter behandeling in een volgende vergadering.

6. Bevindingen crisiscommunicatie

24. Het NKC heeft contact gelegd met de communicatiecollega's uit VRZ (in de responscel). De onderlinge rol-en taakverdeling is diverse malen aan de orde geweest.

- Op verschillende momenten gedurende de dag komt de onderlinge rol- en taakverdeling aan de orde in de afstemming tussen het NKC en de communicatieadviseurs van VRZ. Er wordt geen heldere conclusie getrokken over de rol- en taakverdeling. Ook het gesprek dat in de loop van de middag plaatsvindt tussen NKC en regio over de rolverdeling zoals beschreven in het nationaal crisiscommunicatieplan NCS, leidt niet tot een heldere conclusie.
- Het NKC heeft op twee verschillende momenten bij de veiligheidsregio aangegeven dat de regio verantwoordelijk is voor de communicatie (-strategie en -boodschappen) over de maatregelen, maar dat het NKC wel wil meekijken en meedenken.

25. De perceptie van de communicatiecollega's uit VRZ (in de responscel) over de taakverdeling kwam niet overeen met die van het NKC.

- Het NKC heeft aan het begin van de oefening aangeboden aan VRZ te kunnen ondersteunen bij de crisiscommunicatie. Vanwege het verschil in perceptie over de rol- en taakverdeling heeft het NKC uiteindelijk niet de ondersteuning geboden die VRZ wenste:
  - De regio heeft herhaaldelijk aan het NKC gevraagd om communicatieboodschappen, woordvoeringslijnen en dergelijke aan te leveren. Vanuit het NKC werd aangegeven dat dit niet tot de taken van het NKC behoort en de verantwoordelijkheid hiervoor bij de veiligheidsregio ligt.
  - De vraag om communicatieboodschappen, woordvoeringslijnen en dergelijke is binnen het NKC geëscaleerd en het NKC heeft aangegeven geen woordvoeringslijnen te leveren. Wel gaf het NKC aan te willen meekijken en meedenken over de timing van het persstatement van de burgemeester en de inhoud hiervan.

26. Het NKC heeft regelmatig contact gehad met de veiligheidsregio over de inhoud van de crisiscommunicatie.

- Het NKC heeft in het eerste uur na de start van de oefening uitgevraagd bij VRZ wat zij tot dan toe heeft gecommuniceerd.
- Onderwerpen waarover het NKC en de VRZ contact hebben gehad, zijn onder andere:
  - Beantwoording persvragen.
  - Communicatieboodschap.
  - De inzet van crisis.nl.
  - Aansluiting tussen de informatie op crisis.nl en zeelandveilig.nl.
  - Opschaling van het callcenter (publieksinformatienummer).
  - De inhoud en de timing van het statement van de burgemeester.
- De NKC adviezen voor IAO en ICCB zijn gedeeld met VRZ.

27. Het NKC heeft ongeveer een uur na start van de oefening besloten tot de inzet van crisis.nl.

- Om 11.45 uur legt VRZ een verzoek neer bij het NKC om één online platform in te zetten voor Q&A's.
- Om 12.03 uur deelt het NKC met VRZ en VRMWB dat zij op verzoek de inzet van crisis.nl voorbereiden.
- VRZ heeft niet specifiek gevraagd om de inzet van crisis.nl. Het verzoek om één platform in te zetten voor Q&A's is wel als zodanig geïnterpreteerd.
- Het feit dat VRZ verzocht om het inzetten van één online platform was voor het NKC een doorslaggevend argument in de afweging voor de inzet van crisis.nl.

28. De communicatie inzet van het NKC veranderde in de loop van de oefening. Naar mate de situatie ernstiger werd, werd de inzet van het NKC intensiever en ging men actiever communiceren.

- In de eerste fase van de crisis, werden pers en publiek vooral doorverwezen naar de veiligheidsregio.
- Tevens werden persvragen beantwoord, werd er getwitterd en werd het publieksinformatienummer, dat actief was vanaf het begin van de oefening⁶, voorzien van nieuwe Q&A's.
- In de tweede fase van de crisis, vanaf circa 14.00 uur, werd de inzet van het NKC intensiever en ging men actiever communiceren.
- 14.52 uur: Eerste bericht op crisis.nl over de live persconferentie van de burgemeester en de voorzitter veiligheidsregio. Laatste bericht om 16.45 uur (einde oefening).
- Het NKC heeft meerdere tweets verstuurd, start rond 13.00 uur, en webcare gepleegd.
- Gedurende de oefening heeft perswoordvoering plaatsgevonden via de woordvoerders. Daarnaast is er om 16.00 uur een persstatement uitgegeven door de staatssecretaris van IenW.
- Het NKC leverde om 11.00 uur een omgevingsanalyse op en vervolgens vanaf 12.30 uur ieder uur.

---

⁶ De inzet van het publieksinformatienummer is een gegeven in de startinformatie van de oefening en dus geen besluit van het NKC.

7. Bevindingen afstemming met België

7.1 Informatie uitwisseling met België

29. Er is regelmatig informatie gedeeld tussen het NKC en de communicatiecollega's van de Infocel bij het CGCCR.

- Er is vanuit het NKC meerdere malen contact gezocht met de communicatiecollega's bij CGCCR.
  - Om 11.25 uur heeft het NKC de communicatiecollega's bij CGCCR geïnformeerd dat het NKC in samenwerking met VRZ aan de slag is in verband met het ongeval bij kerncentrale Borssele.
  - Het NKC heeft de opgestelde Q&A's (14.30 uur), de persverklaring van de burgemeester van Borsele (15.05 uur) en de Nederlandse communicatiestrategie (16.26 uur) gedeeld met CGCCR.
- Er is in ieder geval twee keer contact gezocht vanuit CGCCR met het NKC.
  - CGCCR heeft om 16.23 uur de Belgische communicatiestrategie gedeeld met het NKC.

30. CGCCR heeft het IT gevraagd om hen elk uur om de hoogte te houden. De informatiestroom vanuit de Nederlandse nationale crisisstructuur (IT) naar CGCCR was intensiever dan andersom.

- Zowel via de Belgische liaison in het IT als via het front office van het NCC zijn het Nationaal Beeld en de duiding steeds per e-mail gedeeld met CGCCR.
- De Belgische liaison in het IT kon meelesen in LCMS (onderdeel IT). Het IT kon niet meelesen in ICMS (Belgische variant van LCMS).
- Vanuit CGCCR is er tot 13.00 uur geen informatie ingebracht in het IT. Daarna is er sporadisch informatie in LCMS ingebracht, onder andere over opschaling in België, het verschil in interventiewaarden tussen België en Nederland en (communicatie over) maatregelen. Het CGCCR was in het begin van de oefening voornamelijk bezig met de informatie die zij vanuit CELEVAL ontvingen.
- Vanuit het IT is niet actief gezocht naar aanvullingen op het Nationaal Beeld vanuit België.

31. De technische inhoudelijke informatie vanuit Nederland is structureel gedeeld met CELEVAL.

- Het contact tussen het CETsn/RGEN en CELEVAL verliep zowel via CETsn adviezen en RGEN rapportages als telefonisch voor aanvullende vragen.
- In eerste instantie kwam het vierde adviesrapport van het CETsn niet binnen op de in de oefening gebruikte e-mailadressen van CELEVAL. Dit lukte pas anderhalf uur later bij versturing naar twee alternatieve e-mail adressen (verkregen via RGEN). Tegen die tijd had CELEVAL al een scenario en maatregelenvoorstel gemaakt, maar niet gedeeld met Nederland.
- Er is geen uitwisseling van CELEVAL rapportages naar het CETsn geweest.
- Het CETsn heeft informatie beschikbaar gesteld via het systeem van de International Atomic Energy Agency (IAEA).

32. Het telefonische contact tussen Nederland en België over technisch inhoudelijke informatie, is voornamelijk op initiatief van CELEVAL tot stand gekomen.

- CELEVAL heeft meerdere keren telefonisch contact gezocht met het CETsn en het RGEN met vragen over de technische en radiologische rapportages en adviezen. Dit contact kwam voornamelijk op initiatief van CELEVAL tot stand.
- Er is gedurende de oefening, op initiatief van CELEVAL, contact geweest tussen CELEVAL en het RGEN over de prognose en de brontermetschatting. Ook zijn meteorologie op het vermoedelijke lozingstijdstip, monitoring

en radiologische situatie besproken. De vraag over de berekende interventieafstanden is doorgestuurd naar het CETsn.

33. Op onderdelen liep het beeld van het CETsn/RGEN en het beeld van CELEVAL uiteen.

- Er bestaan verschillen tussen de gebruikte interventieniveaus door CELEVAL en het RGEN (respectievelijk Belgische en Nederlandse interventieniveaus), in de toegepaste meteorologie en in het gebruikte verspreidingsmodel. Deze verschillen werden in de oefening zichtbaar, doordat er een verschil ontstond in de beelden over de effecten op Belgische grondgebied.
- De beoordeling van de technische en radiologische situatie in CELEVAL liep in tijd achter bij het RGEN.

7.2 Afstemming met België over maatregelen

34. In verschillende crisisteams is het verschil in maatregelen tussen Nederland en België aan de orde geweest.

- De voorzitter van COFECO (Federaal Coördinatiecomité) heeft driemaal contact gezocht met het IAO (via de frontoffice NCC), naar aanleiding van voorstellen over beschermingsmaatregelen. Tweemaal kreeg COFECO hierop een verlate reactie van het IAO.
- In het eerste IAO is de actie benoemd om contact te leggen met België om de bestuurlijke contacten te activeren.
- Tussen het eerste en tweede IAO is er door het NCC gebeld met CGCCR. In het tweede IAO werd hierover teruggekoppeld dat de Belgen het voorstel om de maatregelen van Nederland te volgen, zouden voorleggen aan hun minister.
- In de ICCb is de noodzaak onderkend om met de hoogste spoed contact te zoeken met België vanwege de voorgenomen persconferentie van de Belgen over maatregelen. De vergadering is daarop geschorst en er is op dat moment fictief contact gezocht met de Belgische counterpart (naam en functie van Belgische counterpart is niet specifiek benoemd).⁷
- In de besluitenlijst van de ICCb is met betrekking tot België het volgende opgenomen:
  - Minister IenW gaat contact opnemen met de Belgische Ministers van Binnenlandse Zaken (BZK) en VWS over te nemen maatregelen in België. Advies aan België om bronland te volgen met de te nemen maatregelen.
  - Communicatie met België over maatregelen dient regelmatig plaats te vinden.
- De MCCb heeft de afstemming tussen Nederland en België over de verschillen in te nemen maatregelen niet inhoudelijk behandeld. De MCCb heeft hierover het volgende besloten:
  - Ministers IenW en VWS nemen contact op met hun Belgische ambtsgenoten.

---

⁷ Er werd in België ambtelijk mee geoefend, niet bestuurlijk. Dat betekende dat een eventueel Belgisch-Nederlands dilemma niet bestuurlijk kon worden uitgespeeld. Er is daarom geen uitspraak gekomen vanuit België over het wel of niet volgen van de Nederlandse maatregelen.

Conclusies en leerpunten

Hoofdstuk 8 en 9

In het laatste deel van het rapport leest u de conclusies over de oefening, op basis waarvan een aantal knelpunten in het systeem worden geïdentificeerd. Deze knelpunten worden vervolgens omgezet in leerpunten voor de verbetering van het systeem, met daarbij concrete aanbevelingen om deze leerpunten te verzilveren.

8. Conclusies

8.1 Informatiemanagement

8.1.1 Informatievoorziening op nationaal niveau

1. *Het Informatieteam (IT) heeft gezorgd voor een bruikbaar Nationaal Beeld dat de basis vormde voor de beeldvorming in IAO, ICCb en MCCb.* In het Nationaal Beeld komt alle relevante informatie bij elkaar. Het IT is hiervoor afhankelijk van de aangeleverde informatie van andere bij de crisis betrokken partijen. Het Nationaal Beeld hielp het IAO, de ICCb en de MCCb om snel een goed beeld van de situatie te krijgen. Het Nationaal Beeld zou nog meer aan kracht hebben gewonnen als het ondersteund zou zijn geweest door afbeeldingen en kaartmateriaal.
2. *In welke mate het duidingsdeel van het Nationaal Beeld heeft bijgedragen aan het besluitvormingsproces is lastiger vast te stellen.* De leden van de besluitvormende teams hebben in hun besprekingen niet expliciet naar de duiding verwezen en hebben er in de oordeelsvorming evenmin aantoonbaar gebruik van gemaakt.
3. *De mijlpalenplanningen van het CETsn en het NKC waren in de oefening niet afgestemd op de deadlines van het IT.* Deze deadlines waren niet bekend binnen het CETsn en het NKC.
  - a. De mijlpalenplanning van het CETsn richtte zich terecht op de advisering van het IAO, de ICCb en de MCCb. Tegelijkertijd ontbrak een directe informatielijn tussen het CETsn en het IT.
  - b. Het NKC richtte zich voornamelijk op de advisering van het IAO, de ICCb en de MCCb en had het IT onvoldoende op het netvlies als afnemer van haar producten. In de oefening leidde dit er bijvoorbeeld toe dat de omgevingsanalyse van het NKC pas op het laatste moment (soms zelfs pas na het vaststellen van het Nationaal Beeld) beschikbaar kwam.

8.1.2 Nationale vraagregie

4. *De NVR voegt waarde toe aan het informatieproces.* Dit doet de vraagregisseur door dubbelingen in vragen aan het CETsn te voorkomen, door af te stemmen met de RVR, vragen te duiden en antwoorden van het CETsn toe te lichten bij de vraagstellers. Het mondeling duiden en verduidelijken van vraagstelling en adviezen vanuit CETsn is van meerwaarde gebleken.
5. *Het proces van doorzetten van vragen en antwoorden door de nationale vraagregisseur is op dit moment nog niet optimaal ingericht.* Het knippen en plakken van vragen van systeem naar systeem is tijdrovend en foutgevoelig.

8.1.3 Informatievoorziening nationaal-regionaal

6. *Het regionaal beeld en het landelijk beeld van de incidentontwikkeling liepen in deze oefening onnodig uit elkaar.* Dit kwam voor een belangrijk deel doordat de informatie over de incidentontwikkeling vanuit EPZ (sitrap) volgens de geldende procedures eerder bij de regio in het besluitvormingsproces wordt gebracht (afzonderlijk van het CETsn advies) dan dat het in het landelijke besluitvormingsproces wordt ingebracht (als onderdeel van het CETsn advies).

8.1.4 Informatievoorziening overig

7. *De onderlinge informatielijnen tussen het CETsn, het NKC en het IT functioneerden niet optimaal.* Hierdoor hadden het IT en het NKC op bepaalde momenten een informatie achterstand. Dit ging bijvoorbeeld ten koste van de toegevoegde waarde van het NKC advies in het tweede IAO.
  - a. Er was geen directe informatielijn tussen het CETsn en het IT.
  - b. Ondanks de informatielijn tussen het IT en het NKC en de informatielijn tussen het CETsn en het NKC, waren de beelden tussen deze teams niet gelijk.

8. *Liaisons hebben een belangrijke aanvullende informatiebreng- en haalfunctie en ook een deskundigheidsfunctie. Daar hebben de teams in deze oefening onvoldoende gebruik van gemaakt.* De liaisons hebben een belangrijke schakelfunctie door zowel het team waar ze zitten van informatie te voorzien vanuit door hen vertegenwoordigde teams, als het eigen team van informatie te voorzien uit het team waar ze aanwezig zijn. Dit vereist dat de liaisons een goede verbinding hebben met het "thuis" team en ook in positie zijn in het "uit" team. Tijdens de oefening is de informatievoorziening vanuit het IT naar het NKC en vanuit het IT naar België beperkt geweest.
9. *Het CETsn is beperkt aangesloten op LCMS.* Voor optimale advisering vanuit het CETsn, heeft een actueel beeld van de omgeving, zoals in het IT en de veiligheidsregio's wordt bijgehouden, meerwaarde.

8.2 Advisering

8.2.1 Input RGEN voor advies CETsn en advisering vanuit CETsn richting nationale crisisstructuur

10. *Het RGEN en het CETsn hebben de juiste stralingstechnische en gezondheidskundige risico's en prioriteiten geadresseerd die met dit scenario verbonden waren en daarop aansluitende en passende adviezen geformuleerd.*
11. *Het CETsn heeft voor het overgrote deel van de vanuit de vraagregisseur voorgelegde vragen/vraagstukken een passend antwoord geformuleerd.*
12. *Het RGEN heeft gezorgd voor een bruikbare (technische) rapportage ten behoeve van het CETsn advies en de aan hen gestelde vragen naar tevredenheid beantwoord.* Het RGEN heeft in deze oefening de rol en taken vervuld die van het team verwacht worden.
13. *CETsn adviezen hebben de basis gevormd voor het proces van oordeelsvorming binnen het IAO, de ICCb en de MCCb.*
14. *De flexibele nationale crisisstructuur is van toegevoegde waarde geweest, doordat de voorzitter van het CETsn het advies toe kon lichten in de MCCb.*

8.2.2 Advisering vanuit NKC richting IAO, ICCb, MCCb

15. *De NKC advisering kwam onvoldoende tot zijn recht binnen de overleggen van het IAO, de ICCb en de MCCb.* Hiervoor waren verschillende redenen.
  - a. In het tweede IAO was er een nieuw CETsn advies beschikbaar wat nog niet verwerkt was in het voorliggende NKC-advies.
  - b. In de ICCb werd het communicatie-advies (het beeld) van het NKC deels reeds gepresenteerd door de voorzitter van het IAO op basis van het IAO advies aan de ICCB. Dit beeld was ondertussen verouderd.
  - c. In de MCCb werd een deel van het communicatie-advies door de voorzitter ICCb en DG RWS ingebracht als onderdeel van ICCb beeld. Hierover ontstond discussie voordat NKC vertegenwoordigers dit konden toelichten waardoor het niet duidelijk was wat de communicatie inbreng voor de MCCb was.
16. *De inbreng van het NKC in ICCb en MCCb sloot niet goed aan bij de verwachting van de overige deelnemers.* Een aantal vragen van deelnemers richtte zich bijvoorbeeld op de daadwerkelijke inhoudelijke crisiscommunicatieboodschap terwijl dat geen voorbereid onderwerp van gesprek was. Daarnaast was het beeld van de crisis in de vergaderingen op essentiële punten (2^e IAO, verwachting van komende lozing) verder dan datgene wat het NKC voor die vergadering had kunnen voorbereiden.

8.2.3 Advisering vanuit VG IenW aan CG IenW

17. *Zowel in de VG IenW als in de CG IenW liepen onderwerpen die binnen de departementale bevoegdheid liggen en adviezen aan de ICCb en MCCb door elkaar heen.* Zowel in de VG IenW als de CG IenW is niet expliciet aan

de orde geweest en gemarkeerd welke onderwerpen departementaal besloten konden worden en op welke punten de ICCb en MCCb geadviseerd moesten worden. De VG IenW heeft adviezen geformuleerd voor het IAO, maar niet expliciet voor de CG IenW.

8.2.4 Advisering vanuit IAO richting ICCb en advisering vanuit ICCb richting MCCb

18. *Zowel ICCb en MCCb zijn niet in staat geweest te komen tot een heldere oordeels- en besluitvorming, mede door onvoldoende expliciete advisering door het IAO en de ICCb.*
  - a. *Het IAO heeft op een aantal benoemde interdepartementale dilemma's (zoals spontane evacuatie en afstemming met België over de te nemen maatregelen) geen advies geformuleerd voor de ICCb.*
  - b. *De ICCb heeft niet expliciet gemaakt welke (interdepartementale) besluiten van de MCCb werden verwacht. Het gevolg was dat er in de MCCb alleen procesbesluiten zijn genomen (overleggen met Belgische minister) en besluiten zijn herhaald uit de ICCb op specifieke beleidsterreinen (luchtvaart en scheepvaart).*

8.2.5 Advisering overig

19. *De waarde van de adviezen en producten van de verschillende teams voor de nationale besluitvormingsstructuur neemt toe door een mondelinge toelichting in de overleggen van de besluitvormende teams. Het vergezellen van schriftelijk advies door mondelinge toelichting bleek zeer zinvol om het advies goed te kunnen interpreteren. Een relevant voorbeeld uit de oefening betrof de voorbereidingen m.b.t. evacuatie die de regio ging treffen op basis van het CETsn advies, terwijl dit niet de intentie van het CETsn advies was. Een ander voorbeeld is de toelichting van het CETsn advies door de voorzitter CETsn in de ICCb. Door haar toelichting werd het CETsn advies verduidelijkt.*

8.3 Besluitvorming

8.3.1 Kwaliteit van de besluitvorming over maatregelen door CG IenW

20. *De CG IenW heeft geen besluiten genomen over maatregelen binnen het beleidsterrein van IenW, zodat deze ter toetsing voorgelegd konden worden aan de ICCb. Daar was wel aanleiding toe. Dit heeft eraan bijgedragen dat in het IAO, de ICCb en de MCCb veel tijd werd besteed aan departementale onderwerpen.*

8.3.2 Kwaliteit van de besluitvorming over maatregelen door ICCb en MCCb

21. *Bij dit scenario is binnen de nationale crisisstructuur nog onvoldoende duidelijk welk besluit op welk niveau (IAO, ICCB of MCCB) genomen dient te worden. Dit vraagstuk is in de teams niet expliciet besproken. Dit verminderde de efficiëntie van de overleggen en zorgde voor tijdsgebrek voor de interdepartementale onderwerpen.*
22. *Het is positief dat in de besluitvormende teams van de nationale crisisstructuur is gesproken over en triggers zijn benoemd voor opschaling naar coördinatie/regie op bestuurlijk niveau. Het bleef echter onduidelijk wat coördineren/regie nemen in de praktijk zou betekenen en wat daar voor acties aan moesten worden gekoppeld, voor zowel regio als rijk.*

8.4 Crisiscommunicatie

23. *Het is positief dat er regelmatig contact is geweest, informatie is uitgewisseld en afgestemd is over rol- en taakverdeling tussen NKC en communicatiecollega's uit de Veiligheidsregio en België. De partijen wisten elkaar goed te vinden.*
24. *Het is positief dat in de besluitvormende teams van de nationale crisisstructuur is gesproken over en triggers zijn benoemd voor opschaling naar coördinatie/regie op het gebied van crisiscommunicatie. Het bleef echter*

onduidelijk wat coördineren/regie nemen in de praktijk zou betekenen en wat daar voor acties aan moesten worden gekoppeld, voor zowel regio als rijk.

25. *Er bestond onduidelijkheid over de verdeling van taken, rollen en verantwoordelijkheden tussen de regionale crisiscommunicatieteams in de regio (responscel) en het NKC.* Het NKC heeft aangeboden de regio te ondersteunen. Gedurende de hele oefening is er een verschillend beeld geweest over hoe het NKC de regio zou moeten/kunnen ondersteunen.

8.5 Afstemming met België

26. *Het afstemmen van maatregelen tussen Nederland en België heeft zowel op proces als op inhoud niet tot gelijke beeld en oordeelsvorming geleid.* Ook zijn de effecten van het ongeval verschillend geïnterpreteerd in Nederland en België.
27. *De ambtelijke advisering m.b.t. de verschillen tussen Nederland en België is onvoldoende aan bod gekomen in de oordeels- en besluitvorming tijdens de oefening.* Er is niet gesproken over de onwenselijke consequenties van de verschillende standpunten en voorgestelde maatregelen in Nederland en België (de situatie is niet beschouwd als een dilemma).

Vanuit de opdracht naar het systeem als geheel te kijken trekken we hieronder een aantal conclusies over het systeem als geheel (zoals binnen de NNO rijk beoefend.)

8.6 Nationale crisisbeheersingssysteem

28. *De verschillende onderdelen van het nationale crisisbeheersingssysteem zijn in staat geweest een gezamenlijk beeld te vormen.* Het IT heeft gezorgd voor een gezamenlijk **beeld** in IAO, ICCB en MCCB en lijkt een goede toevoeging aan het systeem. De onderlinge informatielijnen tussen het CETsn, het NKC en het IT kunnen nog geoptimaliseerd worden.
29. *Crisiscommunicatie is nog onvoldoende ingebed in het totale systeem van nucleaire crisisbeheersing.* De verbinding tussen IT en NKC en ook tussen IAO en NKC was bijvoorbeeld onduidelijk.
30. *De functionele keten van nucleaire advisering was in staat om binnen de afgesproken kaders tot een goed en begrijpelijk **advies** te komen aan het IAO/ICCb.* De hiervoor ingerichte structuur van RGEN-CETsn en nationale vraagregisseur blijkt een waardevolle toevoeging aan het crisisbeheersingssysteem in geval van een nucleair incident.
31. *De afstemming met België is op inhoud en proces nog onvoldoende ingeregeld.* Inhoudelijke advisering in Nederland en België gaat uit van verschillende uitgangspunten en er is tijdens een crisis onvoldoende duidelijk hoe met deze consequenties moet worden omgegaan en op welk niveau dit kan worden geadresseerd.
32. *Landelijk beeld over de nucleaire situatie loopt achter bij het beeld in de regio.* De algemene kolom in de regio heeft een informatievoorsprong doordat zij direct contact hebben met de nucleaire installatie.
33. *Het is op het gebied van nucleaire crisisbesluitvorming nog onvoldoende duidelijk welk besluit op welk niveau van de nationale crisisstructuur (IAO, ICCB of MCCB) genomen dient te worden, dit wordt ook teruggezien in de advisering van de verschillende teams.* Tijdens de ICCB en MCCB vergadering was meer dan de helft van de vergadertijd gevuld met departementale knelpunten/onderwerpen, hierdoor bleef weinig tijd over voor discussie en besluitvorming over multidepartementale knelpunten waardoor niet op alle relevante knelpunten besluiten zijn geformuleerd.
34. *Volgens de planvorming kan het rijk tijdens een crisis tov de regio verschillende rollen aannemen: faciliteren, richting geven en sturen.* We concluderen dat de inhoud van deze begrippen voor zowel het rijk als de regio niet duidelijk is. Dit leidt tot onnodige vergadertijd en begripsverwarring tussen de partijen.

9. Leerpunten

Deze evaluatie van NNO Shining Spring richt zich, met als uitgangspunt 'evalueren om te leren', op de verbeterpunten in het systeem als geheel. Onderstaande leerpunten zijn gericht op het verbeteren van de robuustheid van de organisatie van de nucleaire crisisbeheersing. Bij het formuleren van de leerpunten zijn de verbeteringen die logisch voortvloeien uit voorgaande conclusies niet apart benoemd.

1. **Ontwikkel een integrale visie en werkwijze voor netcentrisch werken, waarvan zowel de functionele als de algemene kolom onderdeel uitmaakt.** Hierdoor hebben in de toekomst alle teams (zowel landelijk als regionaal) gelijktijdig de beschikking over de meest actuele informatie betreffende het incident.
2. **Beschrijf in samenhang de rollen, taken en verantwoordelijkheden van de betrokken teams in het systeem van de nucleaire crisisbeheersing.** In de toekomst verdwijnt daarmee de verwarring over bijvoorbeeld de relatie tussen NKC en IAO en tussen CETsn en IT, dit versoepelt informatie uitwisseling en besluitvorming.
3. **Ontwikkel voor het systeem van de nucleaire crisisbeheersing samen met het Veiligheidsregio's een gecombineerde regionale en nationale werkwijze voor de crisiscommunicatie.** NKC en regio kunnen daardoor in de toekomst nog beter samenwerken om de burger van handelingsperspectief te voorzien.
4. **Verbeter de afstemming tussen Nederland en België over te nemen maatregelen.** Daarmee moet worden voorkomen dat de twee landen op basis van dezelfde informatie verschillende maatregelen nemen. Ook zal dan helder zijn hoe eventuele verschillen in aanpak, als die optreden, tijdig kunnen worden afgestemd tijdens de crisis.

NNO Rijk Shining Spring

Bijlagen

In de bijlagen vindt u een afkortingenlijst en een overzicht van de teams die deelnamen aan de NNO Shining Spring.

Bijlage 1. Afkortingen

ADRZ Goes:	Admiraal de Ruijter Ziekenhuis in Goes
ANVS:	Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming
ANVS-CO:	ANVS Crisisorganisatie
BRZO:	Besluit Risico's en Zware Ongevallen (categorie bedrijven met opslag gevaarlijke stoffen)
BVS:	Bestuurlijke VerbindingsSchakel
BZ:	Ministerie van Buitenlandse Zaken
BZK:	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CELEVAL:	Evaluatiecel (België)
CETsn:	CrisisexpertTeam straling en nucleair
CG IenW:	Coördinatiegroep IenW
CGCCR:	Coördinatie en Crisiscentrum van de Regering
COFECO:	Federaal Coördinatie Comité (België)
DCC:	Departementaal Coördinatiecentrum Crisisbeheersing
DCO:	Directie Communicatie IenW
DG-RWS:	Directeur-Generaal Rijkswaterstaat
EU:	Europese Unie
EPZ:	Elektriciteits-Productiemaatschappij Zuid-Nederland
EZK:	Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
GRIP:	Gecoördineerde Regionale Incidentbestrijdingsprocedure
IAEA:	International Atomic Energy Agency
IAO:	Interdepartementaal AfstemmingsOverleg
ICCb:	Interdepartementale Commissie Crisisbeheersing
IenW:	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
INES:	International Nuclear and Radiological Event Scale
IPO:	Interprovinciaal Overleg
ISR:	International Safety Research
IT:	Informatieteam
JenV:	Ministerie van Justitie en Veiligheid
KNMI:	Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut
KWR:	KWR Watercycle Research Institute

LCMS:	Landelijk Crisis Management Systeem
LNv:	Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit
LOCC:	Landelijk Operationeel Coördinatiecentrum
LVNL:	Luchtverkeersleiding Nederland
MCCb:	Ministeriële Commissie Crisisbeheersing
NCC:	Nationaal Crisiscentrum
NCS:	Nationaal Crisisplan Stralingsincidenten
NCTV:	Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid
NHC:	Nationaal Handboek Crisisbesluitvorming
NKC:	Nationaal Kernteam Crisiscommunicatie
NNO:	Nationale Nucleaire Oefening
NPK:	Nationaal Plan voor de Kernongevallenbestrijding (vanaf september 2014: NCS)
NVIC:	Nationaal Vergiftigingen Informatiecentrum
NVR:	Nationale VraagRegisseur
OTO:	Opleiden Trainen Oefenen
RBT:	Regionaal Beleidsteam
RGEN:	Radiologisch en Gezondheidskundig Expertise Netwerk
RIKLIT:	Rijks- en Kwaliteitsinstituut voor Land- en Tuinbouwproducten
RIVM:	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RNCS:	Responsplan Nationaal Crisisplan Stralingsincidenten
ROT:	Regionaal Operationeel Team
RVR:	Regionale VraagRegisseur
SOB:	Splijfstof Opslag Bassin
VG IenW:	Vorbereidingsgroep IenW
VR:	Veiligheidsregio
VRMWB:	Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant
VRZ:	Veiligheidsregio Zeeland
VWS:	Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport

Bijlage 2. Deelnemende teams en locaties

Mee-oefenend team	Oefenlocatie	Waarnemer
CETsn	Ministerie van IenW: Koningskade 4, Den Haag	Pepijn van den Broek (ISR)
RGEN	RIVM: Crisisruimte RGEN, Bilthoven	Luuk Clausing (RGEN)
Vorbereidingsgroep IenW	Ministerie van IenW: Koningskade 4, Den Haag	Bart de Vries (Berenschot)
Coördinatiegroep IenW	Ministerie van IenW: Koningskade 4, Den Haag	Bart de Vries (Berenschot)
Vraagregisseur	Ministerie van IenW: Koningskade 4, Den Haag	Judith Vlagsma (Berenschot)
Informatieteam	Ministerie van JenV: Turfmarkt, Den Haag	Maarten van Noort (Berenschot)
NKC	Ministerie van JenV: Turfmarkt, Den Haag	Hendrieneke Bolhaar (Berenschot)
IAO	Ministerie van JenV: Turfmarkt, Den Haag	Peter van Zanten (Berenschot) Marrit Kamphorst (Berenschot)
ICCb	Ministerie van JenV: Turfmarkt, Den Haag	Peter van Zanten (Berenschot) Marrit Kamphorst (Berenschot)
MCCb	Ministerie van JenV: Turfmarkt, Den Haag	Peter van Zanten (Berenschot) Marrit Kamphorst (Berenschot)
Belgische teams	Brussel	Egmont Tilleman (Berenschot) Chris Twenhofel (RIVM)

Responscel	Locatie	Controller
Responscel Regio en Communicatie	Ministerie van JenV: Turfmarkt, Den Haag	Mariska Peeters (Berenschot) Alexandra Schippers (Berenschot)
Responscel LOCC	LOCC, Driebergen	Paul van Putten (LOCC)

Berenschot

Berenschot is een onafhankelijk organisatieadviesbureau met 350 medewerkers wereldwijd. Al 80 jaar verrassen wij onze opdrachtgevers in de publieke sector en het bedrijfsleven met slimme en nieuwe inzichten. We verwerven ze en maken ze toepasbaar. Dit door innovatie te koppelen aan creativiteit. Steeds opnieuw. Klanten kiezen voor Berenschot omdat onze adviezen hen op een voorsprong zetten.

Ons bureau zit vol inspirerende en eigenwijze individuen die allen dezelfde passie delen: organiseren. Ingewikkelde vraagstukken omzetten in werkbare constructies. Door ons brede werkerrein en onze brede expertise kunnen opdrachtgevers ons inschakelen voor uiteenlopende opdrachten. En zijn we in staat om met multidisciplinaire teams alle aspecten van een vraagstuk aan te pakken.

Berenschot Groep B.V.

Europalaan 40, 3526 KS Utrecht

Postbus 8039, 3503 RA Utrecht

030 2 916 916

www.berenschot.nl

[in/berenschot](https://www.linkedin.com/company/berenschot)